

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Wraak

Gij, dochter van Babel, ter verwoesting bestemde,

gelukkig hij, die u zal vergelden
hetgeen gij ons hebt aangedaan;
gelukkig hij, die uw kinderen zal grijpen
en tegen de rots verpletteren.

Ps. 137 : 8, 9.

Wat een barre taal! Zo is misschien onze eerste indruk bij het lezen van onze tekst. Wat een hart vol bittere wraakzucht uit zich hier. Kleine onschuldige kinderen verpletteren tegen de rotsen! We huiveren ervan als we het ons even indenken. En we kunnen ons niet voorstellen, dat wij tot zo iets zouden komen of ook maar begeren, zelfs niet jegens onze ergste vijanden.

Er zijn dan ook velen, die naar een tekst als de onze eenvoudig niet luisteren willen. Ze zeggen: dit is geen uiting van Gods Geest, maar van lage, van joodse wraakzucht. In het hart van een christen, die de liefde Gods kent, mag zo iets niet opkomen.

Zelfs in de K.V. op onze psalm lezen we aan het slot: „Zeker, het is de ijver voor Gods huis, die deze dichter tot zulke ontroerende uitspraken prikkelt, maar hij blijft met dat al beneden wat het N.T. van ons vraagt”.

Hoewel hier veel ter vergoelijking en verdediging van onze tekst wordt gezegd, wordt ze toch in wezen als een verouderde uitspraak terzijde geschoven. De Kerk van het N.T. kan haar niet meer in haar mond nemen.¹⁾

En... leert het N.T. ons ook niet wat anders? Houdt ons de Here Christus niet voor: Maar tot u, die Mij hoort, zeg Ik: Hebt uw vijanden lief, doet wel degenen, die u haten; zegent, die u vervloeken; bidt voor wie u smadelijk behandelen? Luk. 6 : 27 e.v.

Is dat niet wat anders dan de rauwe taal van onze psalm?

Maar voor we tot die conclusie komen, moeten we toch eerst wat anders bedenken.

Vooreerst, dat wanneer we onze psalm zouden willen afwijzen, we dat dan ook andere soortgelijke psalmen zouden moeten doen, bijv. Ps. 69, die toch een- en andermaal in het N.T. wordt aangehaald zonder enige bedenking. Vgl. Joh. 19 : 28; Hand. 1 : 20; Rom. 11 : 9, 10.

En vervolgens dat we in de gerichtsankondiging over Babel in Jes. 13 o.m. dit lezen: Ieder die men vindt, zal doorstoken worden, en elk die men grijpt, zal door het zwaard vallen; en hun kinderen zullen voor hun ogen verpletterd worden, hun huizen geplunderd en hun vrouwen geschonden.

Dus dat, waar in onze tekst om gebeden wordt, heeft de Here reeds voorzeggd. En zou de Kerk niet mogen bidden om wat de Here in uitzicht gesteld heeft? Is dat zelfs niet het ware bidden, dat we vragen, dat de Here werkelijkheid laat worden wat Hij voorzeggd heeft en beloofd? De wil des Heren is toch steeds goed?

Voorts moeten we ook nog voor ogen houden, dat de Kerk hier niet zichzelf wil wreken, wat ze ook niet mag, vgl. Rom. 12 : 19; 1 Petr. 2 : 21 e.v., maar het overlaat aan de Here.

Gelukkig hij, zo zegt ze.

Wie is die 'hij'?

In Jes. 13 lezen we: Zie Ik — d.i. de Here — wek tegen hen — Babel — de Meden op; zij kennen geen erbarming met de vrucht van de schoot en zelfs kinderen ontzien zij niet.

De Meden zullen dus Babel verwoesten. Maar, dat hebben we wel gehoord, achter hen staat de Here. Hij wekt hen op en drijft hen aan. Het is God, die het schrikkelijk gericht

over Babel zal voltrekken.

En daar verheugt zich de Kerk, die hier spreekt, over. Daar ziet ze reikhalzend naar uit. En ze blijft daarmee wel in de lijn, die ook in het N.T. wordt doorgetrokken. Want horen we in Openb. 6 de zielen onder het altaar niet zeggen: Tot hoelang, o heilige en waarachtige Heerser, oordeelt en wreekt Gij ons bloed niet aan hen, die op de aarde wonen?

En heeft God niet zelf gezegd: Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden? Rom. 12 : 9; Hebr. 10 : 30. Ook de Here Christus heeft, naar het zo even aangehaalde woord van Petrus, het overgegeven aan Hem, die rechtvaardig oordeelt.

Maar, zo zouden we misschien kunnen vragen, maakt het nu zoveel uit of we de wraak overlaten aan de Here? Zijn we, wanneer we begeren, dat de Here ons wreken zal, niet wraakgierig? En haat de Here niet alle wraakgierigheid? Cat. zondag 40.

We moeten hierbij voor ogen houden tegen wie zich hier het begeren der Kerk richt.

Dat is tegen Babel.

En is Babel niet de grote vijandin van de Kerk? De grote boze macht, die zich verheft tegen God en zijn volk en die dat volk van de aarde wil verdelgen?

En is het niet zo, dat de liefde voor God en zijn verlossend werk, zoals dat uitkwam in het zich verkiezen van zijn volk, de Kerk deed spreken, zoals zij spreekt?

Daar wees ook de zo even aangehaalde zinsnede uit de K.V. op

De Kerk heeft de Here en zijn heilswerk hartstochtelijk lief. Zie maar vs 5, 6 van onze psalm. Daarom begeert ze ook hartstochtelijk de ondergang van Babel, de radicale ondergang. Daarom wil ze ook de dood der kinderen naar de oorlogsmethoden van destijds. Niet, omdat de Kerk op kindermoord belust is, maar omdat zo geen nieuwe generatie kan opstaan en het goddeloze werk van Babel voortzetten. Het gaat om de volledige vernietiging van Babel.

En doe nu misschien daarom de woorden van onze psalm ons zo vreemd aan, omdat wij die liefde voor de Kerk niet meer zo kennen?

Maar, zo vragen we ons misschien nog eens af: Heeft de Here Christus ons niet geleerd onze vijanden lief te hebben en te bidden voor wie ons vervolgen, te bidden dus voor de vervolgers der Kerk? En is dat niet wat anders dan, zoals in onze psalm gebeurt, het oordeel Gods over hen inroepen.

Hier willen we nu wijzen op een onderscheid, dat in het N.T. duidelijker aan de dag treedt dan in het O.T.

Er is tussen O. en N.T. geen verschil in die zin, dat het N.T. zou weerspreken wat het O.T. leert of dat ook maar terzijde zou stellen. De Here Christus is immers niet gekomen om de wet of de profeten — d.i., kunnen we wel zeggen, het O.T. — te ontbinden, maar wel om die te vervullen. In het N.T. wordt ons duidelijker dan in het O.T. getoond waar het wezenlijk om gaat in Gods openbaring.

De Kerk keert zich in Ps. 137 tegen Babel, die bepaalde stad aan de rivier de Eufraat en haar bewoners. Maar dat deed zij, omdat Babel was, wat het was, de Gode vijandige macht, die het had toegelegd op de ondergang van de Kerk en het verstoren van Gods heilswerk.

En dat het nu hierom gaat, dat komt in het N.T. duidelijker uit.

Ook in het N.T. is sprake van Babel, van het grote Babylon. Vgl. Openb. 17 e.v. Maar dit is geen concrete stad, d.w.z. geen stad, die zich op de kaart laat aanwijzen. Wie dat zou

UIT DE INHOUD:

Wraak	H. V.
Om de Opbouw van Jeruzalems muren (IV)	C. V.
Belijden en Belijdenis (VII)	H. J. J.
Kanttekeningen terzake van het Echtscheidingsvraagstuk (I)	H. D. v. W.
Boekbespreking	J. W.
Rondblik	H. S.
Persschouw	C. V.
Kerknieuws	

menen, heeft, dacht ik, de zin van het boek Openbaring niet verstaan. De grote rode draak is toch ook geen slang uit de dierenwereld, noch het beest uit de zee, al hebben wel dieren als model gestaan. Neen, Babylon is het symbool, is de tekening van de grote verleidende macht, tekening van de 'wereld' met haar verleidingen.²⁾ Zij is de grote hoer en de moeder aller hoeren. Alle verleidende machten zijn in haar samengevat. En zij is de grote vijandin van de Kerk. Zij is dronken van het bloed der heiligen en van het bloed van de getuigen van Jezus. Zij vervolgt de Kerk met dodelijke haat. Zij trekt ook talloos velen van de Kerk af en het ware geloof en brengt hen zo voor eeuwig om.

En tegen die macht richt zich nu de Kerk. Zoals ook de apostel Paulus ons geleerd heeft: Wij hebben niet te worstelen tegen bloed en vlees, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de wereldbeheersers dezer duisternis, tegen de boze geesten in de hemelse gewesten, Ef. 6 : 12.

Dit zijn geen onwezenlijke abstracties, maar wel terdege harde werkelijkheden. Alleen, het zijn machten, die boven het aardse uitgaan. Wel echter laten ze hun werkingen op aarde gevoelen en oefenen zij door mensen hun invloed uit op ons.

Tegen die machten keert zich nu de Kerk, tegen Babylon. De ondergang, de totale ondergang daarvan begeren wij.

Met mensen kunnen wij te doen hebben, ook als ze ons vervloeken, geweld aandoen en smadelijk behandelen of onrechtmatige kerkelijke vonnissen maar blijven handhaven. Wij kunnen voor hen bidden. Het is ons zelfs opgelegd door de Here Christus. Misschien zouden we door het goede het kwade kunnen overwinnen, Rom. 12 : 21, en nog sommigen redden uit de greep van de verdervende machten. Wij kunnen zacht oordelen over mensen, die zondigen en verkeerd doen en voor hen om vergeving vragen van uit het besef, dat wij zelf ook mensen zijn met zonden en gebreken en vergeving nodig hebben. Maar het besef, dat wij zelf zondige mensen zijn, mag ons nooit de ernst van de zonde en de afwijking uit het oog doen verliezen. Niet bij ons zelf en ook niet bij anderen. Wij mogen daar nooit gemoedelijk over heen stappen. Wij moeten de ernst van de zonde en de bedreiging van de boze en de Kerk bedervende en verwoestende machten blijven onderkennen, ook al komen ze in kerkelijk gewaad als hiërarchie en synodocratie, en om hun ondergang bidden.

Ook dit gebed mag de Kerk niet verzuimen.

Uiteindelijk zijn in deze ondergang ook mensen betrokken, mensen, die zich als beliste vijanden van de Kerk des Heren en zijn heilswerk hebben laten kennen en door wie de boze machten hun invloed hebben kunnen laten gelden. Het zijn de vijanden van Christus en ons, wier veroordeling wij

met opgerichten hoofde mogen verwachten. Cat. zondag 19.

In die verwachting moeten wij leven.

Eens zal Babel, zal het grote Babylon ondergaan. De 'wereld' met al haar Kerk bedervende en verwoestende machten. De Here wil immers de ondergang van Babel. Zij is, zo zegt onze psalm, ter verwoesting bestemd. Daartoe bestemd door de Here. Wanneer wij dan de ondergang van Babel begeren, dan werkt in ons de Geest des Heren. Wij zijn immers eenswillend met de Here.

Ja eens zal het grote Babylon ondergaan. En dan zal de Kerk daarbij zingen het lied van Ps 137, het vervulde lied: Halleluja! Het

heil en heerlijkheid en de macht zijn van onze God, want waarachtig en rechtvaardig zijn zijn oordelen, want Hij heeft de grote hoer geoordeeld, die de aarde met haar hoerij verdierf, en Hij heeft het bloed zijner knechten van haar hand geëist. Openb. 19 : 1, 2.

Roodeschool

H. Venema.

1) Een juistere beoordeling van deze en andere psalmen vinden we m.i. bij J. Ridderbos, De Psalmen (Comm. O.T. I, 408 e.v., De vloekgeboden in de psalmen.

2) Vgl. Foerster, T.W.B.V., 486.

Om de opbouw van Jeruzalems muren De doleantie in Voorthuizen

IV

8. Met heilige middelen

Deze visie op de diepste zonde en nood van de „trouwe kerk” en van het „vrome volk”, dat zo onwrikbaar vasthield aan de waarheid Gods, beheerste Van den Bergh's strijd voor kerkherstel van het begin tot het eind. Ze gaf daaraan een geheel eigen accent, diepte en richting.

Daardoor geleid predikte hij in de eerste plaats, dat de gemeente des Heren modern, liberalen, socialisten en andere steunpilaren van de kerkelijke hiërarchie, andere „synodalen”, die de kerk verwoestten vóór alles moesten zien als roeden, als gesels waarmee God zijn volk vanwege haar zonder kastijdt. In de praktijk, zo schreef Van den Bergh, wordt maar al te veel geleefd en gehandeld „alsof ethischen, liberalen en socialistischen geen roeden waren in Gods hand tot kastijding of loutering zijns volks”.

Als de kerk steeds en in alles geleefd had in de vreze des HEREN, en met name niet in de grote kerkzonde van het farizeïsme was gevallen, zou het oordeel Gods in de gestalte van de synodale hiërarchie en van alle ellende die daaruit voortvloeide nooit over haar zijn gekomen!

In de oude bedeling gaf God zijn volk als het van Hem afviel over in de hand van Filistijnen, Assyriërs, Babyloniërs en andere vreemde volken. Later kwam Israël in de ijzere greep van het Romeinse imperium. Dat geschiedde zeer zeker ook vanwege allerlei zonden. Maar toch bovenal als straf op het demonische farizeïsme, dat ten slotte heel het leven van Israël vergiftigde.

God is nu eenmaal een God van liefde. Van die liefde, welke, omdat ze uitgaat tot zondige en ellendige mensen, het karakter van barmhartigheid vertoont. Deze God nu zendt zijn Zoon Jezus Christus naar de mensen als haar Verlosser. In Hem is in de volle en letterlijke zin van het woord Gods barmhartigheid vlees en bloed geworden. En daarom moet de kerk, die het lichaam van Christus is en nu ook moet zijn een gemeenschap vormen, waarin de barmhartigheid het één en het al is. Een gemeenschap die uit en óm en vóór de barmhartigheid leeft en waaruit deze opglanst als een stralend licht. Kerkelijk leven is naar zijn diepste wezen barmhartigheidsbetoon. Zowel naar binnen als naar buiten.

De barmhartigheid der kerk, zo schreef Van den Bergh eens, is de voorwaarde voor haar bestaan als kerk. Een kerk die de leer tot in de uiterste konsekventie handhaaft, maar niet, zowel als geheel als in al haar leden, waarachtig barmhartig is en ononderbroken barmhartigheid bewijst, houdt zonder meer op kerk te zijn en wordt door God gehaat en verworpen. Ze is dan verworpen tot een „kerk” die punktuëel de tienden van munt, anijs en komijn betaalt, maar het gewichtigste van de wet, namelijk rechtvaardigheid, barmhartigheid en trouw, verwaarloost en over welke Christus nu het: wee u uitroept!

Zie, deze dingen hadden Van den Bergh gegrepen en die predikt hij rusteloos en met steeds toenemende ernst en aandrang. In de toon van het spreken over de zonden en de afval der kerk, zo schreef hij ons, mag vooral niet gemist worden het besef, „dat het door plichtsverzuim van opzieners en gelovigen zover kon komen. — Zo licht sluipt het fari-

zeïsme in”. En: de schuld van de ellende der kerk wordt „menigmaal eenzijdig” gezocht „bij Koning, Besturen, Predikanten”. Maar dat is een oppervlakkig gedoe! Als men de werkelijke oorzaken van de verbijsterende ellende waarin de kerk verkeert wil ontdekken, moet men een geheel andere kant uitzien! Want „de ontrouw, geestelijke traagheid en onverschilligheid, onbarmhartigheid waren de oorzaken, waarom de **striemen des Heren** over ons komen in de Synode”. Ik kom dagelijks meer tot het inzicht en de ervaring, zo schreef hij reeds in 1882, „dat de oorzaken waarom de Here ketterijen, scheuringen, onvruchtbaarheid en afval over ons arm vaderland en de gemeente brengt, vooral in gebrek aan barmhartigheid tegenover armen, zieken en allerlei soort van lichamelijk en stoffelijk ellendigen gelegen is. — De redenen, waarom Israël naar de ballingschap ging en waarom Christus zelf aan de Israëlieten hun aanstaande verwoesting aanzegt, wijzen daarop”.

* * *

Het feit, dat de zonde en de schuld der kerk — en daarom ook de diepe nood en ellende waarin zij als gevolg daarvan verkeerde — vóór alles moest worden geweten aan het ongelooft, de wereldsgezindheid, de ontrouw van het volk Gods — van het zogenaamde „trouwe deel” der kerk — beheerste bij Van den Bergh als van zelf en geheel en al de wijze waarop, de weg waarlangs, naar het herstel, de reformatie van de kerk moest worden gestreefd.

Vooraf ook omdat naar zijn overtuiging de diepste oorzaak van de treurige toestand waarin Christus' kerk zich in zijn eigen dagen beyond in de eerste plaats bij de gereformeerde volksgroep moest worden gezocht, stond het voor Van den Bergh rotsvast, dat de reformatie der kerk niet vóór alles moest bestaan in het ontketenen van een offensief tegen de burcht van het hiërarchische, synodale kerkbestuur. Men moest om tot kerkherstel te komen zeker niet beginnen met een poging om „het juk der hiërarchie af te werpen”, en nog veel minder de reformatie der kerk daarin laten opgaan.

Er waren ook in de tijd der doleantie oppervlakkige lieden onder de gereformeerden. Mensen die „de breuk van Zion” niet werkelijk hadden gepeild en daarom meenden, dat kerkherstel en kerkreformatie geheel of in ieder geval in de eerste plaats bestond in een stormloop tegen de „kerkverwoesters”. Kerkverwoesters die men uiteraard alleen zocht en vond buiten de eigen groep. Kerkverwoesters — dat waren immers de moderneren en de ethischen en de irenische lieden, kortom alle soorten van „synodalen”.

Er waren ook toen blinde ijveraars voor de reformatie, die geen andere kerkelijke zonde zagen dan de synodale hiërarchie en de leer van de velerlei hele en halve kettters. Het waren de mensen, die de kerkelijke zonden en schulden overal zochten behalve in zichzelf en in de eigen gemeenschap en niets verstonden van de **solidariteit** van allen in de schuld van het kerkverval. Dat wil zeggen: mensen die de oorzaak van de kerkelijke ellende alleen aan anderen weten, maar van zichzelf meenden dat zij ten aanzien van de kerk „rechtvaardig” waren.

Deze mensen werden in hun strijd tegen de synodale hiërarchie en vóór de doleantie méér gedreven door hun haat jegens alle niet-gereformeerden en jegens het synodale kerkbestuur dan door de vreze des Heren,

de verontrusting over eigen zonde en trouweloosheid en de erbarming over de scharen die ronddoelden als schapen die geen herder hebben.

Kuyper tekende dit type reformatoren eens scherp en duidelijk met deze woorden:

„Elke **deformatie** der kerk kiemt op uit zondebesef in haar eigen boezem. En nu van achteren te razen tegen de kettters, onder inbeelding alsof men zelf zo wijs was en bij de waarheid te blijven, is onzedelijk, onmenskundig en onvroom.

Wie **reformer**en wil, moet eerst inzien en bekennen, dat hij persoonlijk geen zier beter, allicht nog een zier erger is, dan die bestrijders van de waarheid; en dat **uitsluitend** Gods genade hem bij de waarheid bracht, — en hield.

Daarom mag er geen fanatiek drijven als van Simeon en Levi zijn.

Wie niet voelt dat de adem van de Heilige Geest het zeil van zijn sloopke bolt, boort met zelf in het zeil te willen blazen, dat sloopke in de grond”.

- Van den Bergh was dodelijk bevreesd voor het drijven van deze lieden. Het stond voor hem vast: als door de strijders voor de reformatie der kerk niet met de eigen zonden in het dagelijkse leven, en vooral met het farizeïsme, wordt gebroken; als er niet komt een waarachtige bekering tot de levende God; als er niet komt een diepe verootmoediging vanwege eigen aandeel in de zonde, de schuld, de afval der kerk; als er niet komt een krachtige opleving der barmhartigheid — dan zal alle strijden voor de reformatie der kerk alleen maar leiden tot een dieper wegzinken in de poel van het farizeïstische eigengerechtigheid. Dan zal de **HERE** der heirscharen ook tot de reformatie gezinden zeggen: Wat geef ik om uw talloze offers! Ik ben zat van de offers van rammen, en van het vet van kalveren; het bloed van stieren, van lammen en bokken: Ik lust het niet meer. Opgaan, om mijn aanschijn te zien, mijn voorhof betreden: wie eist het van u? Neen, brengt geen nutteloze spijsoffers meer; de wierook walgt Mij. Nieuwe maan, sabbat of hoogtij: Ik duld geen feesten tezamen met misdaad; Ik haat uw stonden en tijden, ze zijn Mij een last; Ik ben moe ze te dragen”.

Ja, omdat Van den Bergh de situatie van de kerk zo zag preekte hij juist met het oog op de ook door hem zo dringend noodzakelijk geachte en zo vurig afgebeden reformatie vóór alles **boete** en **bekering** van het volk Gods. Hij riep het de gemeente toe, dat het bij haar moest komen tot een droefheid naar God die een onberouwelijke bekering werkt. Voor alles is, juist voor **gelovigen**, boeteprediking nodig, schreef hij. Vooral de gereformeerden moeten inzien dat hun schuld aan het verval der kerk schrikwekkend groot is. Van wie veel is gegeven zal ook zoveel te meer worden geëist. Voor wie in het licht werden geplaatst was het afdwalen in de duisternis te erger. Juist bij hen die geloven, juist bij hen die pretenderen gereformeerd te zijn moet het komen tot een gelovig en dus diep besef van solidariteit in de zonde en de schuld der kerk. Want het kan niet anders: in het hart van hen die de levende God hebben ontmoet en die daarom de werkelijke zondesuld en ellende der kerk hebben gezien, moet het gaan leven en gaat het ook leven: „**wij** hebben overtreden en **wij** zijn wederspanning geweest”. En daarna, of liever, tegelijk daarmee, moet het bij hen komen tot een allen en alles omvattend leven der barmhartigheid.

Ja, omdat Van den Bergh de situatie van de kerk in zijn dagen en de aard van een echte reformatie der kerk zo zag, riep hij het de gelovigen in de Ned. Herv. Kerk ononderbroken toe, dat het niet in de eerste plaats aankwam „op het **doleren** maar op het **zich bekeren**. Men kan, zo schreef hij, doleren (klagen) over de zonden, en nochtans zijn verborgen zonden en afgoden vasthouden. Men kan breken met zonden en nochtans een farizeër zijn”.

Daarom predikte hij ook, dat als Gods kinderen zich waarachtig tot God bekeerden de muren van het synodale Jericho vanzelf zouden vallen, omdat dan de levende God voor hen handelen en strijden zou.

Daarom ook bond hij het de kerk op de ziel, dat als in haar een zonde aan de hand werd gehouden het haar zou vergaan als het volk Israël nadat Achan zich had vergrepen aan de buit van Jericho.

Er is nog een ander aspekt van Van den Bergh's worsteling voor kerkherstel dat onze aandacht verdient.

Het is dit, dat hij er steeds met klem op wijst, dat het in het kerkelijke leven, en vooral bij de kerkelijke strijd, niet in de eerste plaats aankomt op het bereiken van een in concreto daarbij gesteld **doel** — in zijn dagen het radikale breken met het synodaal-hiërarchische kerkbestuur — maar bovenal op de **wijze** waarop gewerkt en gestreden wordt om dat doel te bereiken.

Van den Bergh, zo schreef Fabius eens, had aanstonds een scherp oog voor de „geestelijke gevaren” die altijd aan een kerkelijke worsteling verbonden zijn en haar permanent bedreigen. Zoals: „het veruitwendigen van die strijd; het bezigen van middelen, die de strenge toets des Geestes niet konden doorstaan; niet het minst de farizeïsche zelfverheffing en het verheerlijken van God's trouwe — inderdaad zo **ontrouwe** — volk; het niet voelen van de solidariteit der schuld; ook de gedachte, dat met het bevrijd worden uit de synodale organisatie het eigenlijke werk, het kerkherstel was afgelopen, terwijl voor hem de arbeid daarmee eerst begon; ja, de synodale organisatie ter zijde gesteld moest worden, **ten einde kerkherstel mogelijk te maken**”.

* * *

Zowel de Heilige Schrift als de kerkgeschiedenis spreken er luide en ontroerend van, dat iedere strijd voor de reformatie der kerk steeds vertroebeld, ja, soms tot in de grond bedorven wordt doordat het „trouwe volk”, speciaal door zijn kerkelijke „leiders”, soms ook nog op zeer listige wijze, geprezen, geveleid en ten aanzien van allerlei zonde vrijgepleit wordt. In de hitte van de strijd wordt bij de beoordeling van vriend en vijand al heel gauw een wit-zwart-schema gehanteerd. In de eigen groep of partij is alles voortreffelijk en wordt alles goedgekeurd. Het wordt althans niet openlijk en duidelijk aan de kaak gesteld. Wie tot de medestanders behoren wandelen zonder meer in de wegen des HEREN, en leven naar de wet van God. Kortom die zijn de rechtvaardigen en de trouwen. Kritiek op het „gehoorzame volk van God” wordt niet geduld. Die wordt zelfs al heel gauw als vijandschap jegens de kinderen en de zaak van God gedoodverfd!

Een gevolg van deze in de grond der zaak zeer hoogmoedige wijze van doen is dat een geest van eigengerichtigheid, zelfgenoegzaamheid en zelfvoldaanheid in dat „trouwe volk” gaat leven. Het slaat zich al heel gauw op de borst vanwege eigen voortreffelijkheid. Het beschouwt zich op de meest van zelf sprekende wijze als gehoorzamer, uitnemender, heiliger dan alle anderen. Het ziet minachtend neer op de medechristenen, die andere wegen bewandelen. Wat onder dezen nog aan goeds voorkomt wordt met behulp van allerlei logicistische redeneringen uiteindelijk toch nog als slecht gediskwalificeerd. Dikwijls wil men niet eens in de oprechtheid van de tegenstanders geloven. Men ziet in hen vaak niet veel meer dan een samenknopsel van list, onwaarachtigheid en diplomatie. Maar door dit alles wordt het in ieder christenhart smeulende vuur van het farizeïsme in dat „trouwe volk” van God op een dodelijk gevaarlijke wijze angeblazen. Het vuur van dat farizeïsme, dat in wezen voluit remonstrants is! En dat geschiedt terwijl men misschien wel gelijktijdig een machtig offensief tegen „het” remonstrantisme ontketent.

In diepe verontrusting keerde Van den Bergh zich nu tegen dat ook in de dagen der doleantie allerminst denkbeeldige gevaar. Hij toonde tegen het ophemelen van „ons gereformeerde volk” dat met de doleantie meeging. Hij was er tegelijk ook dodelijk bevreesd voor. Het was zijn innige overtuiging, dat dit door en door werelds gedoe een van de meest efficiënte middelen was om een kerkelijke strijd, die men naar eigen overtuiging en misschien ook wel in de ogen der mensen glansrijk had gewonnen, in het oordeel Gods definitief te verliezen.

Van den Bergh schreef eens het krasse woord, dat hij op grond van Joh. 5 : 44 — Hoe kunt gij tot geloof komen, gij die eer van elkander behoeft en de eer, die van de enige God komt, niet zoekt? — **alle** titels en onderscheidingen, prijsuitdelingen en graden **gevaarlijk** achtte.

Deze uitspraak karakteriseert op markante wijze zijn houding ten opzichte van het vleien, strelen van de mens, speciaal van de

vrome mens. De houding van het „wij calvinisten!” was hem ten enenmale vreemd. Ja, hij verafschuwde die! In de woorden waarmee hij zich tegen het verheerlijken van de mens keert trilt de hartstocht van de man die verteerd wordt door één begeren, namelijk dat alle eer alleen aan God zal worden gegeven!

Het menselijk leven, ook het kerkelijke leven en speciaal de kerkelijke strijd was voor Van den Bergh en mocht naar zijn overtuiging ook niets anders zijn dan een oplichten van de ere Gods. Maar zou dat kunnen geschieden dan moest alle menselijke gerechtigheid en hoogheid, ook en vooral de eigen gerechtigheid en hoogheid van de vrome mens worden stuk geslagen. Want alleen zó

kon er plaats komen voor de gerechtigheid en de ere Gods!

Juist bij een reformatie der kerk moet dit bedacht worden. Want die bestaat niet in de eerste plaats in het tot stand brengen van een verandering in de kerkregering en de kerkelijke organisatie, en nog veel minder in het in het leven roepen van allerlei organisaties, maar in terugkeer tot de **HERE**, in bekering des harten, in belijdenis van schuld, in veroortmoediging vanwege de schuld, in de feitelijke en zakelijke erkenning van het recht dat de levende God op zijn kerk heeft, in een leven uit Gods genade in Jezus Christus, in het doen van alomvattende barmhartigheid.

C. V.

Belijden en Belijdenis

VII

Totnogtoe hebben we nagegaan wat de Schrift zegt van belijden en belijdenis. Steeds heeft het daar de betekenis van uitspreken met de mond van wat er in het hart omgaat. Een verslagen en gebroken hart belijdt tegen God gezondigd te hebben. Een hart, dat gelooft in God, de Vader van de Here Jezus Christus, belijdt dit geloof in het gesproken woord.

Of dit belijden of deze belijdenis in de dagen der apostelen reeds een vaste vorm heeft aangenomen is niet met zekerheid te zeggen. Sommige verklaarders van het N.T. achten het waarschijnlijk, anderen niet. Er zijn geleerden geweest, die hebben getracht aan te tonen, dat de kerk in de dagen der apostelen reeds een soort Catechismus heeft gehad. Het heeft weinig zin daarover te strijden, want verder dan onderstellingen brengt niemand het hier.

Wel spreekt het vanzelf, dat de kerk van het begin af aan een belijdende kerk en een belijdenis-kerk is geweest. De kerk is immers de vergadering van ware Christ-gelovigen en hoe zouden er ware gelovigen kunnen zijn zonder dat zij hun geloof belijden? Toen Petrus tot de overtuiging was gekomen, dat Jezus de Zoon van God was, beled hij: „Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods”. Toen de opgestane Heiland aan Thomas zich openbaarde, beled hij: „Mijn Here en mijn God”. In Rom. 10 : 9 schrijft Paulus: „Want indien gij met uw mond belijdt, dat Jezus Heer is en met uw hart gelooft, dat God Hem uit de doden heeft opgewekt zult gij behouden worden”. Daaraan zullen de eerste christenen elkander herkend hebben, dat zij samen beleden, dat Jezus de Here is en dat God Hem uit de doden heeft opgewekt.

Reeds uit het N.T. blijkt, dat er spoedig kettters zijn opgestaan, die de kerk noodzakten zich nader over Jezus Christus uit te spreken. In de dagen van de apostel Johannes stonden er dwaalleraars op die beweerden, dat Jezus Christus de Zone Gods niet echt in het vlees was gekomen. Met het oog op hen schrijft Johannes: „Hieraan onderkent gij de Geest Gods; iedere geest, die belijdt, dat Jezus Christus in het vlees gekomen is, is uit God; en iedere geest, die Jezus niet belijdt, is niet uit God”. I Joh. 4 : 2. In 'n tweede brief schrijft dezelfde apostel: „Want er zijn veel misleiders uitgegaan in de wereld, die de komst van Jezus Christus in het vlees niet belijden. Dit is de misleider en de antichrist”. Uit de brief aan de Hebreëen blijkt, dat tot de belijdenis ook behoorde, dat Jezus, de Zoon van God de grote Hogepriester is, die de hemelen is doorgestaan. (4 : 14). Maar of dit alles reeds min of meer vaste vorm had aangenomen is niet zeker. En of dat belijden der kerk reeds in een schriftelijke formule was vastgelegd is nog veel minder met zekerheid te zeggen.

We moeten eerlijk zeggen, dat wij zelfs van het ontstaan van de bekende Twaalf Artikelen of de Apostolische Geloofsbelijdenis weinig weten. Er is een legende, dat in een bijeenkomst van de 12 apostelen ieder van hen op verzoek één der twaalf artikelen zou hebben uitgesproken. Een schoon verhaal, dat echter niet meer is dan een verzinsel. Waarschijnlijk denken de meeste kerkleden, dat vanaf de oudste tijden der kerk deze apostolische Belijdenis, in de vorm zoals wij die nu hebben, op de lessenaar in de kerk heeft gelegen en van papier is voorgelezen.

Maar ik las juist een dezer dagen, dat verschillende oude kerkvaders van een schriftelijke vastlegging niet wilden weten. Wij kunnen het ons haast niet voorstellen, hoe dat goed kon gaan. Wij leven in een tijd van papier en we kunnen ons een bestaan zonder lawines van papier haast niet indenken. Maar in de eerste eeuwen van haar bestaan heeft de kerk haar eenheid gevonden in een belijdenis, die gegrift stond in het hart en geprent werd in het geheugen. Nog Augustinus spreekt van „een gebruik, dat bestaat en voortbestaan zal, de belijdenis niet op te schrijven, maar in het hart en het geheugen te prenten”. (Volgens Zahn, Skizzen aus dem Leben der alten Kirche, Leipzig 1908 S. 260). Ik wil nogmaals uitspreken, dat dit alles niet pleit tegen een Belijdenisgeschrift. Maar het pleit er wel voor, dat we met een Belijdenis op papier niet klaar zijn. Augustinus heeft terecht aan de volwassenen, die de doop begerden, toegeroepen het woord van de apostel Paulus: „Met het hart gelooft men ter rechtvaardigheid en met de mond belijdt men ter zaligheid”. Rom. 10 : 10.

Er zijn twee perioden in de kerkgeschiedenis geweest, waarin de kerk genoopt werd haar geloof, tegen verschillende ketterijen, uit te spreken en vast te leggen. De eerste periode was die van omstreeks de 4e en 5e eeuw. De tweede ongeveer 1000 jaar later, namelijk in de tijden van de grote Reformatie. In de oude christelijke kerk zijn drie Belijdenissen ontstaan. Ze spreken zich uit over de Godheid van Jezus Christus en de Heilige Drieëenheid. Ze worden genoemd in art. IX van de Ned. Gel. Bel. met deze woorden: „Over zulks nemen wij in dit stuk gaarne aan de drie geloofsommen, namelijk der Apostelen, van Nicea, en van Athanasius”. Ze zijn te vinden in de meeste kerkbijbels als ik het wel heb. In de mijne staan ze tenminste wel. Erg bekend zijn ze niet. Voor enige tijd woonde ik een kerkdienst bij, waarin de Belijdenis van Nicea vanaf de kansel werd „beleden”, in plaats van de Apostolische Geloofsbelijdenis. Een meelevend kerklid, met wie ik de kerk uitging, vroeg enigszins verwonderd wat „vreemde” Geloofsbelijdenis was voorgelezen. Een bewijs, dat dit Niceanum niet algemeen bekend is. Mogelijk is dit een aanleiding voor sommige lezers om dit oude Belijdenisgeschrift maar eens in het kerkboek op te zoeken.

In de tweede periode van de grote Reformatie zijn onze Drie Formulieren van Enigheid ontstaan. Ik beperk mij nu maar tot de Gereformeerde Belijdenissen: De Catechismus; de Belijdenis des Geloofs der Gereformeerde Kerken in Nederland; de Dordtse Leerregels, zijnde de vijf Artikelen tegen de Remonstranten. Waarvan de Catechismus het meest bekende is, de Belijdenis de minder bekende, en de Dordtse Leerregels de minst bekende.

In onze dagen is weer de vraag aan de orde gekomen naar de waarde en het gezag van deze Formulieren van Enigheid. Dat ze gezag hebben zal wel niemand tegenspreken in onze kerken. Maar wel is er verschil over de vraag hoever zich dat gezag uitstrekt en van welke aard het is. Als iemand belijdenis des geloofs aflegt belijdt hij of zij dan in te stemmen met genoemde Belijdenisgeschriften? Als een ambtsdrager deze Formulieren ondertekent betuigt hij daarmee dan, dat hij zich van a tot z in elke formulering van deze geschrift-

ten vinden. kan en dat hij tegen geen enkele uitdrukking bezwaar heeft? Strekt zich het gezag van deze Formulieren uit tot elke uitdrukking, ja tot elk woord en elke term?

Eer we antwoord zoeken op deze vragen is het goed eerst na te gaan of we in de Belijdenis zelf ook uitspraken vinden, die ons aanwijzing geven over de verhouding van het gezag van het Woord Gods en dat van de Belijdenis der kerk. Zulke uitspraken zijn er. Waaruit blijkt, dat het gezag van het Woord Gods ver uitgaat boven dat van de Belijdenis-schriften.

Art. V van de Ned. Gel. Belijdenis begint met deze woorden: „Alle deze boeken (name-lijk van de Bijbel, die in art. IV opgesomd zijn) alleen ontvangen wij voor heilig en canonic, om ons geloof daarnaar te reguleren, daarop te gronden en daarmede te bevestigen”. Daarin is dus uitgesproken, dat de Heilige Schriften **alleen** heilig en canonic zijn. Enige regel voor ons geloof. Enige grond van ons geloof. Enige bron van ons geloof.

Art. VII bevat deze bekende uitspraak — ik hoop tenminste dat ze bekend is en anders maar weer goed bekend wordt —: „Men mag ook gener mensen schriften, hoe heilig zij geweest zijn, gelijk stellen met de Goddelijke Schrifturen, noch de gewoonte met de

waarheid Gods (want de waarheid is bovenal) noch de grote menigte, noch de oudheid, noch de successie van tijden of personen, noch de conciliën, decreten of besluiten; want alle mensen zijn uit zich zelf leugenaars en ijdelers dan de ijdelheid zelf”.

Deze uitspraak geldt vanzelfsprekend ook voor de Ned. Gel. Belijdenis zelf. We mogen haar niet op één lijn stellen met het Woord Gods. De Formulieren van Enigheid zijn menselijke geschriften, geen goddelijke. Ze zijn oud, maar niet onfeilbaar.

Met deze uitspraken zullen we ernst moeten maken. Niet alleen maar in theorie, maar in de praktijk. Theoretisch zal ieder wel erkennen, dat deze geschriften mensenwerk en feilbaar zijn. Maar dan moet en mag ook niemand de noodklok luiden als er enig bezwaar tegen een enkele uitspraak of een enkele zin van de Belijdenis wordt ingebracht of ter overweging wordt gegeven. De noodklok moet geluid worden als Christus wordt verloochend of als het Woord Gods wordt verknoeid of de Waarheid weerstaan. Maar de kerk moet altijd bereid zijn haar eigen Belijdenis te toetsen aan de enige Bron en Regel der waarheid, de Schriften die wijs kunnen maken tot zaligheid.

H. J. Jager.

zulk een vrouw niet graag zeggen: als je man geen overspel pleegt (geen ontuchtig leven leidt), maar je alleen maar bedreigt met moord of doodslag mag je van hem niet scheiden. En ik zou haar niet alleen als jurist een tegengesteld advies geven, maar ook als ouderling of als medebroeder in de gemeente wanneer zij mij een niet-juridisch advies vroeg.

In onze tijd komt ook in dit opzicht het omgekeerde wel voor: dat een vrouw haar man van het leven berooft om met een andere man te kunnen trouwen. Nog dezer dagen lezen we in de krant van een vrouw die mogelijk met een dergelijk doel rattekruid op het brood van haar man had gesmeerd; doordat zij had overdreven kreeg de man het gelukkig in de gaten voor hij het in zijn mond had. Maar stel nu eens dat zo'n vrouw in verhouding met die andere man „kuis” leeft tot zij haar wettige man uit de weg heeft geruimd en ordelijk met de ander is getrouwd, zou dan zo'n man niet van zo'n vrouw mogen scheiden na ontdekking van zo'n poging? Men kan wel zeggen: je moet voor je principe wat over hebben, maar 't zou mij te riskant zijn. Ik zou het dan ook onbevredigend vinden om in het wereldlijke vlak tegen zo'n man te zeggen: wacht maar af of je vrouw meer dan vier jaar gevangenisstraf krijgt, dan heb je een scheidingsgrond; en ik zou in de kerk in zo'n geval niet graag zeggen: maar dan mag je nog niet scheiden, je moet maar hopen dat je vrouw in de gevangenis tot bekering komt.

Ik meen dat zulke misdrijven als waarvan ik twee voorbeelden gaf, ook wanneer het blijft bij poging of ernstige dreiging de huwelijksverhouding niet of nauwelijks minder in haar wezen aantasten dan overspel of ontuchtig levensgedrag. En ik vraag mij ernstig af of Christus in Mattheus 19, wanneer hem zulke gevallen waren voorgelegd, hetzelfde zou hebben geantwoord als aan die Farizeërs die wilden weten of men zijn vrouw mag wegzenden om allerlei redenen. Ik vind het in dit verband ook van belang op te merken, dat de Here zijn antwoord aan de Farizeërs begint met te wijzen op de positieve betekenis van het huwelijk: (vs 4—6) „Hij antwoordde en zeide: Hebt gij niet gelezen, dat de Schep- per hen van den beginne als man en vrouw heeft gemaakt? En Hij zeide: Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen en die twee zullen tot één vlees zijn. Zo zijn zij niet meer twee, maar één vlees. Hetgeen dan God samengevoegd heeft, scheidt de mens niet”.

Ik zou mij zelfs kunnen voorstellen (maar ik spreek hier voorzichtig) dat tegen de achtergrond van deze inleiding tot het antwoord op een heel bepaalde vraag, van heel bepaalde personen, met een heel bepaalde bedoeling (om Hem te verzoeken, vs 3) een echtscheiding op grond van onheilbare tweespalt in of ernstige ontwrichting van het huwelijk (in beginsel) aanvaardbaar geacht zou kunnen worden. De commissie Briët verwerpt deze echtscheidingsgrond a.h.w. om „technische” redenen: de moeilijkheid van het bewijs en de zwaarte van de oordeelvelling die van de rechter zou worden gevergd, waardoor ook moeilijk eenheid van rechtspraak zou zijn te verkrijgen. Over die bezwaren valt wel te praten; ik meen dat ze ernstiger zijn dan dr Meulink ze weegt en (door hem geciteerd, 22 dec., blz. 287, 3de kolom, ik heb haar artikel in „Ons politeuma” februari 1959 zelf niet gelezen) ook mevrouw Bremmer. Maar het beginsel lijkt mij ook uit schriftuurlijk oogpunt niet zo geheel verwerpelijk: wanneer een man zijn vrouw dagelijks slaat in plaats van haar dagelijks liefde te bewijzen, zou zij dan echt niet mogen scheiden? Men herleze eer men antwoordt het hele antwoord dat Jezus aan de Farizeërs gaf.

Ik heb over deze dingen dikwijls gesproken, b.v. met mede-amtsdragers, en ik merkte dan dat men zich nogal gebonden voelde aan de duidelijke tekst van Matth. 19 : 9. Nu zo'n opvatting ook duidelijk door dr Meulink wordt uitgesproken wilde ik daar toch enkele opmerkingen tegenover plaatsen.

Ik heb nog enkele kanttekeningen bij de beschouwingen van dr Meulink in de pen. Maar die raken niet zó zeer de principiële kern van zijn betoog, maar meer datgene wat daaromheen een zeer overwegende plaats in zijn artikelen innam. Ik mag deze volgende notities wel in een volgend artikel geven.

H. D. van Wijk.

Kanttekeningen terzake van het echtscheidingsvraagstuk

I

Wanneer ik verklaar dat ik al enige tijd met het voornemen rondliep om in OPBOUW eens iets te schrijven over het echtscheidingsvraagstuk, en meer in het bijzonder over het rapport van de z.g. commissie-Briët, dan kan wellicht door de redactie en door de lezers aanvaard worden dat ik na de verschijning van de goed oriënterende artikelen van dr J. Meulink in de nummers van 1, 8 en 22 december 1961 daarbij enkele kanttekeningen maak. Daar het uiteraard geen zin heeft dat ik herhaal wat dr Meulink met mijn instemming schreef zullen dit kanttekeningen zijn in kritische zin, wil men in polemische zin; maar daar behoeft niets tegen te zijn omdat dat best tegelijk broederlijk en opbouwend kan zijn. Het lijkt mij goed dat wij in onderlinge discussie zoeken naar het beste inzicht in deze zaak die helaas ook onder ons niet alleen maar een theoretisch vraagstuk is; predikanten en ouderlingen komen er in hun pastorale werk herhaaldelijk mee in aanraking, en wanneer men in het midden der gemeente — al of niet opziener zijnde — verkeert als jurist gebeurt het nog wel eens dat men over moeilijkheden die voor anderen verborgen zijn en moeten zijn wordt geraadpleegd. De opmerkingen die ik wil maken staan betrekkelijk los naast elkaar, en bedoelen niets anders te zijn dan opwekking tot bezinning.

Mijn eerste kanttekening plaats ik bij de conclusie van Meulink (22 december 1961, pag. 287, tweede kolom) **dat naar de Schrift alleen op grond van hoererij, ontucht, echtscheiding mag (niet moet) gevraagd worden.** Kennelijk stemt Meulink hier in met de door hem 8 december 1961 par. 267 geciteerde A.R.-commissie van 1949, die de bestaande wettelijke echtscheidingsgrond „overspel” wilde verruimen, omdat het woord dat in Mattheus 19 : 9 door „hoererij” is vertaald meer omvat dan overspel. Meulink aanvaardt dan ook de suggestie van het A.R.-rapport om ontuchtig levensgedrag in de wet op te nemen als echtscheidingsgrond. (22 dec. p. 287).

Ik betwijfel of we die strenge conclusie wel mogen trekken, dat naar de Schrift alléén op grond van hoererij, ontucht, echtscheiding mag worden gevraagd. Wanneer Paulus in zijn eerste brief aan de Korinthiërs, hoofdstuk 7, vragen beantwoordt die hem terzake van de huwelijksontbinding gesteld waren dan geeft hij op de vraag of scheiding geoorloofd is wanneer een van de echtgenoten tot het geloof in Christus gekomen is niet kortweg ten antwoord: neen, alleen bij hoererij! Zijn antwoord klinkt mij veel minder strak in de oren: heeft een broeder een ongelovige vrouw, die er in bewilligt met hem samen te wonen, dan moet hij haar niet verstoten. (vs. 12). En omgekeerd (dat die omgekeerde vraag ook aan de orde komt is al een hele winst vergeleken bij oud-testamen-

tische verhoudingen, waar de Farizeë in Mattheus 19 ook nog van uit gingen): is het geoorloofd **zijn vrouw** weg te zenden om allerlei redenen? (vs 3): en een vrouw moet, als zij een ongelovige man heeft, en deze er in bewilligt met haar samen te wonen, die man niet verstoten. (vs 13). En wanneer de apostel vervolgt: „Maar indien de ongelovige haar verlaat, laat hij haar verlaten. De broeder of zuster is in dit geval niet gebonden: tot vrede heeft God U geroepen”, dan klinkt dit iets anders dan Mattheus 19 : 9: Doch ik zeg U: Wie zijn vrouw wegzendt om een andere reden dan hoererij en een andere trouwt, pleegt echtbreuk. Men kan hier in 1 Kor. 7 : 14 wel een tweede echtscheidingsgrond naast overspel (hoererij) aanvaard achten, zo ongeveer overeenkomende met wat onze wet noemt kwaadwillige verlating.

Natuurlijk bedoel ik niet te zeggen dat naar mijn mening er strijd is tussen wat de Here Jezus zegt in Matth. 19 en wat de apostel Paulus zegt in 1 Kor. 7. Maar ik zou in de eerste plaats willen opmerken dat we beide geciteerde teksten moeten lezen in hun verband. In Mattheus 19 kwam een Farizeër met de vraag of men zijn vrouw mag weg zenden **om allerlei redenen**; in 1 Korinthe 7 komen leden van de gemeente van Christus vragen hoe het moet als slechts een van de echtgenoten tot het geloof is gekomen, en ook: hoe nu als de ongelovig gebleven echtgenoot de ander wegens dit verschil verlaat?

En in de tweede plaats (maar niet los van het voorgaande) zou ik willen opmerken dat ook dit woord van Christus in Mattheus 19 niet is geformuleerd in de trant van een bepaling van een wetboek; het is gesproken in een bepaalde situatie, op een bepaalde vraag, waarin juridisch nauwkeurige uitgewerktheid de kracht van het antwoord zou hebben verkleind; het sluit evenmin een meer genuanceerd antwoord over de echtscheidingsgronden in een andere situatie uit als dat andere woord van Christus: „Zweert ganselijk niet” inhoudt dat men ook niet godzalig bij de naam Gods een eed mag zweren, als de overheid het vordert of anderszins de nood, om trouw en waarheid te bevestigen, tot Gods eer en des naasten heil.

Ik herinner mij jaren geleden eens, ik meen in het Weekblad van het Recht, een rechterlijke uitspraak gelezen te hebben, van meer dan honderd jaar geleden, in een zaak van moord of doodslag van een man op zijn vrouw; ik meen dat de vraag waar het in die uitspraak om ging juist was of er moord was gepleegd (dat is doodslag met voorbedachten rade) of slechts doodslag; verschillende getuigen verklaarden dat de vrouw hun had verteld dat de man herhaaldelijk gedreigd had haar te zullen doden; zij was b.v. wel wegens zijn dreigementen naar de bureu gevlucht, maar voelde zich verplicht toch naar hem terug te keren; tenslotte had hij haar dan inderdaad van het leven beroofd. Ik zou

BOEKBESPREKING

A. J. Koejemans: „Van „Ja” tot „Amen”
Uitgever De Brus-Djambatan, A'dam.

Het heeft mij veel moeite gekost dit nogal geruchtmakend boek van Koejemans objectief te verwerken en te beoordelen. Ook kost het mij moeite, de moeite van het beoordelen duidelijk te omschrijven. Hetgeen in het vervolg wel blijken zal.

Koejemans was langer dan 30 jaar overtuigd communist en gedurende die tijd nam hij in de C.P.N. een vooraanstaande plaats in. De twee jaar na de bevrijding was hij hoofdredacteur van „De Waarheid”. Vanwege zijn uitgesproken sympathie voor de christelijke „hemelbestormers” en zijn stellige overtuiging, dat een samengaan van christendom en communisme mogelijk was, werd hij in 1947 van zijn belangrijke post ontheven. Na veel moeilijkheden en wrijvingen brak hij in 1955 met de C.P.N.

Via niet roestende liefde voor zijn oude leermeester, de bekende ds. v. d. Bergh van Eysinga en latere ontmoetingen met ds. Buskes, sloot hij zich onlangs aan bij de Doopsgezinde gemeente te Amsterdam. Zijn kerkkeuze werd bepaald door het feit, dat juist de Doopsgezinden door het communisme het felst zijn vervolgd geworden.

Dit zijn de zakelijke feiten waarom zich de bekering van het „ja” tegen het communisme tot het „amen” op het christendom afspeelt.

Het boek van Koejemans heeft bij alles wat anti-communist is, 'n goed onthaal gevonden. Ik zeide reeds, dat het moeilijk is dit boek objectief te verwerken. Zo dus, dat én aan de schrijver én aan de waarheid recht wordt gedaan.

Iemand als Koejemans, die dertig jaar overtuigd communist was en nog slechts kort christen, weet vanzelfsprekend meer van het communisme dan van het christendom.

Al stond K. in communistische kring bekend als iemand, die om een of andere onbegrijpelijke reden sympatiseerde met het christendom, het feit blijft, dat hij gedurende die dertig jaren van het christendom een karikatuurbeeld meedroeg en... er bij lange na niet van is verlost.

Zijn jeugdherinnering aan de catechisatie waarin zijn Rotterdamse dominee 'n misselijk verhaaltje heet te vertellen om de bestiering Gods te verduidelijken, is erger dan een karikatuur. (blz. 23).

Koejemans kan mij nog meer vertellen!

't Is best mogelijk, dat die dominee 'n verhaal in die trant heeft verteld, maar de toepassing heeft indertijd de „knaap” Koejemans er bij gemaakt. Ik kan mij geen enkele dominee voorstellen die zulke nonsens leert. Wél heb ik het talloze malen meegemaakt, dat onkerkelijke oud-catechisanten, baarlijke onzin vertelden over hetgeen hun op de catechisatie zou zijn geleerd en verteld.

Maar zulke verhaaltjes gaan er bij de onkerkelijken in als gesneden koek. Niet waar: „nou zie je eens hoe die fijnen worden onderrecht; Koejemans zegt het zelf”.

Ik kan er heus best tegen als het christendom, de kerk, inclusief de Vrijgemaakte, wordt becritiseerd. Maar Koejemans moest, naar mijn smaak, zijn scherp pennetje 'n beetje bijvijlen.

Hij torst — en dat kan ik misschien nog beter beoordelen dan hijzelf — hij torst op z'n nog zwakke christenschouders de zware last van dertig jaar communistische dwaling en dat zware pak op z'n rug verhindert hem klaarblijkelijk recht op te lopen en hoger te kijken dan de grond.

Och, als dit boek alleen zou worden gelezen door christenen, die waarheid van karikatuur kunnen onderscheiden, dan zou mijn oordeel zijn: laten wij allen dit ten aanzien van christendom en kerk zo fel kritische boek lezen en verwerken, want er is naast veel dwaze en onbillijke — ook veel gerechtvaardigde — kritiek.

Maar dit boek maakt veel opgang onder onkerkelijke anti-communisten en dan verzucht ik: was het maar nooit geschreven.

Koejemans is 'n intelligente knaap en hij kan goed schrijven.

Als hij daarbij de schone gave van geduld bezeten had, dan had hij met „getuigen” gewacht tot hij dat hinderlijke pak kwijt was. Dan had hij recht voor zich uit en... naar boven kunnen zien.

Een andere vraag, die onwillekeurig bij de lezer opkomt is deze: Is Koejemans, ondanks alles, wel ooit goed communist geweest?

Deze vraag is wel interessant, maar voor ons niet zo belangrijk.

Het typerende van de communist en het communisme is, het zich totaal slaaf weten, het zich totaal onderwerpen en overgeven aan de „partij”.

De partij is de god en kan niet dwalen. De communistische mens kan falen en vallen; de partij niet en nimmer. Het feit, dat de partij hem ter verantwoording roept, hem aanklaagt en veroordeelt, is voor de communist zonder meer voldoende om zich schuldig te weten. Denk maar aan de vlotte bekentnissen van vele en grote communistische leiders.

In deze zin is Koejemans nooit goed communist geweest. Zijn oude, onverholven sympathie voor de Goningse dissidente, Roosje Vos, met haar: „De Internationale is Onze-Lieve Heer niet”, spreekt duidelijke taal. (blz. 49).

Zoals gezegd: de vraag naar de hoedanigheid van Koejemans' communisme is voor ons niet zo belangrijk.

Als wij eerlijk zijn moeten wij zeggen: wat ons vooral interesseert is de hoedanigheid van Koejemans' bekering en christen-zijn.

Ik meen, dat deze vraag niet ongepast is. Wél kunnen wij er een ongepast antwoord op geven.

Ik denk aan Naäman.

Jubelend van dankbaarheid getuigt hij tegen Elisa van zijn bekering. Hij zal onder geen beding andere goden dienen en eren dan de God van Israël.

Maar Naäman draagt nog de last van 'n leven in heidendom mee. En, echt heidens, hij laat onder het oog van Elisa 'n hele partij aarde opscheppen en meesjouwen. Dat was immers de grond waarop de God van Israël macht had en daarop kon hij dan knielen en aanbidden.

En Elisa, de vuurprofeet, laat hem begaan.

Naäman is nog niet eens helemaal klaar met z'n bekeringsgetuigenis of hij maakt toch al 'n lelijk voorbehoud: Natuurlijk; hij zal alleen de God van Israël dienen, maar... als hij met de Koning de tempel van Rimmon binnengaat zal hij toch voor Rimmon knielen moeten. Als hij dat niet doet, dan zal het hem z'n hoofd kosten.

Wat zegt Elisa: ophouden met die heidense grondjouwerij; eenvoudige gehoorzaamheid man, doorgaande reformatie, niet knielen, al gaat je kop er af?

„Ga in vrede”, zegt de profeet.

'n Bekeerde heiden is anders dan 'n bekeerd verbondskind.

God, die barmhartig is, houdt daar rekening mee en Zijn trouwe profeet Elisa ook.

Als het goed zit met Naämans' bekering zal God zelf voleindigen wat Zijn hand begon.

Koejemans is beslist niet Gereformeerd.

Hij spreekt ook niet recht van de kerk en de christenen.

Zijn boek zal de misverstanden en de misvattingen over de kerk eerder doen toenemen dan verminderen.

Koejemans is even te vroeg met getuigen begonnen.

Het ware beter geweest als hij nog 'n paar jaartjes had gewacht.

Ondanks dit alles: hij eindigt op blz. 220 zijn persoonlijke memoires aldus: „Niet de mens, God draagt de toekomst in Zijn handen. En wij kunnen slechts Zijn arbeiders zijn. Wat viel er verder nog te zeggen? Niets. Er viel alleen nog maar te bidden:

Ik geloof Heer — Kom mijn ongelooft te hulp! Amen!”

En Koejemans' nawoord eindigt met „het oude gebed van David”:

„Heer, maak mij Uw wegen bekend... leid mij in Uw Waarheid en leer mij”.

Daar zeg ik met een dankbaar hart zowel „ja” als „amen” op.

Ik, en welke andere lezer van Koejemans' boek ook, behoeft niet te oordelen over de hoedanigheid van zijn bekering, niet na te meten hoe diep zij steekt.

Wij bidden mét en vóór dit zoekende mens-kind: Verlaat niet wat Uw hand begon.

HEERE; maak hem (en ons) Uw wegen bekend...

leid hem (en ons) in Uwe Waarheid en leer hem, (en ons).

Wormer

Jac. Wijnands.

Rondblik

Zoals zoveel andere koloniale rijken werd ook het Franse door de tweede Wereldoorlog gevoelig getroffen. Allereerst was er het moederland zelf, dat door de snelle ineenstorting van 1940 een onherstelbaar prestigeverlies leed bij de onderhorige volken. Bovendien zorgden de Duitsers meteen voor een verlamende tweedracht in het Franse volk, door het Zuid-Oosten van Frankrijk onbezett te laten en er een Franse marionettenregering neer te zetten, die onder leiding van Pétain de schijn van onafhankelijkheid moest ophouden. Voor de Fransen was het al haast onmogelijk uit te maken, wat nu hun regering was: de Duitsers in Parijs, Pétain in Vichy of het Comité der vrije Fransen in Londen onder leiding van de gevluchte en ter dood veroordeelde De Gaulle. Maar de koloniën bevonden zich nog in een veel moeilijker parket. Zo ze al trouw aan Frankrijk wilden zijn, aan welk Frankrijk moesten ze dan gehoorzamen? De praktijk besliste meestal. Waar de tamelijk pro-Duitse Vichy-regering haar gezag kon doen gelden — en dat was in vrijwel geheel Noord-Afrika — deed ze dat. Waar ze geen macht kon uitoefenen, ontsnapten de gebieden aan haar controle — dat was onder andere het geval met het vroegere mandaatgebied Syrië, dat door de Engelsen werd bezet. Het is wel duidelijk, dat door deze ontwikkeling de band met het moederland zeer verslaptte, zo er van een band nog sprake was.

Maar het werd nog erger, toen het Westen van Noord-Afrika strijdtooneel ging worden. De Duitse legers, die waren opgerukt in de richting van Egypte werden eind 1942 verast door grootscheepse landingen achter hun rug in de Franse koloniën en departementen in Noord-Afrika. Uit wraak bezetten de Duitsers Vichy-Frankrijk en daardoor werden de verhoudingen opnieuw grondig veranderd. In het Franse moederland spreken nu alleen de Duitsers met gezag, in Algerije komt de macht in handen van de onbetrouwbare admiraal Darlan, terwijl in het kielzog van de Geallieerden twee generaals binnenkomen, Giraud en De Gaulle, die elk voor zich de eer opeisen namens Frankrijk te spreken. Aan wie te gehoorzamen? Het zou te ver voeren, als we alle onderhandelingen, intriges, compromissen, de moord op Darlan en de „verzoening” tussen De Gaulle en Giraud uitvoerig zouden bespreken. De gezagskwestie lag hier voor alle partijen zo gecompliceerd, dat eigenlijk niemand er uit kon komen. Onnodig te zeggen, dat dit alles de autoriteit van Frankrijk ook al weer geen goed deed. Het is dan ook geen wonder, dat we in die tijd — februari 1943 — sterke bewijzen van oplevend nationalisme ontdekken en we de naam van Ferhet Abbas zien opduiken onder een manifest, dat bepaalde wensen van de Algerijnen opsomt.

Er kwam nog iets anders bij. Door de landingen waren de bewoners van Noord-Afrika opgenomen in de rij van vrije volken, die tegen de dictaturen streden. Veel Algerijnen namen metterdaad deel aan de strijd, zoals ze dat ook in de eerste wereldoorlog hadden gedaan. Uit die tijd stamt een groot deel van De Gaulle's (vroegere?) populariteit bij de inheemse bevolking. Heeft de generaal toen al bepaalde toezeggingen gedaan, dat de Algerijnen door mee te strijden voor een vrij Frankrijk hun eigen onafhankelijkheid konden verdienen? In ieder geval moest hij, om het zo deerlijk geschokte prestige van Frankrijk weer enigszins te herstellen, beginnen met een groot deel van de inheemse bevolking burgerrecht te geven. En natuurlijk — het contact met de democratische Amerikanen en de aanwezigheid van de fel anti-kolonialistische Roosevelt in Casablanca hebben het vrijheidsbesef in Marokko, Tunis en Algerije vergroot.

En zo vond Frankrijk, na de bevrijding zijn koloniën en departementen terug, zelfbewuster dan ze in 1940 geweest waren en het was aanstonds de vraag, of er nog iets van het oude imperium te redden viel. Het moet gezegd, dat de Fransen inderdaad hebben gepoogd aan hun koloniale rijk een nieuwe vorm te geven in de Franse Unie van 1946, een soort gemeenebest, waarin Algerije, als Frans departement bovendien een aparte status zou krijgen. Maar er moet meteen bij gezegd, dat het in het moederland ontbrak aan het nodige élan, om aan die nieuwe vorm ook werkelijk inhoud te geven. Naar de oorzaken daarvan hoeven we niet zo ver te zoe-

PERSSCHOUW

Rondom de zaak-ds Telder

Ik weet het lezer: het opschrift boven dit stuk is niet korrekt. Want wat ik citeren en zeggen wil en waar u bij het lezen van dit opschrift aan denkt is niet zonder meer een zaak van ds Telder. Het is ook een zaak van de classis Noord-Brabant en Limburg onzer kerken. En evenzo van alle kerken. Kortheidshalve schreef ik wat ik schreef.

Over deze zaak willen we een tweetal artikelen overnemen.

Het eerste is van Ds Meester. Het werd geschreven in het kerkblad van Noord-Holland. Ds Meester zette boven zijn artikel: **Leertucht en Demagogie**.

Op het ogenblik wordt door sommigen in onze kerken publiek aangedrongen op en propaganda gemaakt voor het uitoefenen van leertucht. In een onder onze mensen veel gelezen en geacht dagblad stond onlangs te lezen, dat ds Telder „afdwaalt inzake de belijdenis”. Eerst ging hij volgens dit blad, in tegen het belijden van de catechismus. Daarna deelde hij mee, dat hij de Dordtse leer inzake de uitverkiezing niet meer aanvaardde. Hij valt steeds verder — zo nog steeds het blad. „Nu gaat zijn val naar het los worden van heel de rijkdom der papieren van de kerk, haar formulieren voor leer en dienst”. En zo voorts. In het zelfde artikel wordt hij publiek beschuldigd van **meineed**, wijl hij zijn eed aan de kerken gebroken zou hebben. Men kan dit lezen in het Ger. Gezinsblad van 27 december j.l. En nog meer.

Dit alles bij elkaar is nogal wat!

Leertucht is een belangrijke zaak.

De kerk is geroepen wolven uit de schaapskooi van Christus te weren. Wolven dat zijn valse herders. Valse herders zijn herders die de gemeente niet weiden in het Woord en niet voeden met het Woord. Want de weide waarmee de schapen van Christus geweid moeten worden is niet anders dan de verkondiging van het Goddelijk Woord. Datzelfde Woord is ook de „staf waarmee deze kudde geleid en geregeerd wordt”. Aldus het formulier om de dienaars van het Woord te bevestigen.

Valse herders zijn herders die in plaats van het Goddelijk Woord wat anders brengen. Een ander evangelie dan het éne en eeuwige evangelie van de verzoening van onze zonde door het bloed van Christus. Het **uitoefenen** van deze leertucht behoort tot de taak, de **roeping van de opzieners of ouderlingen**. Volgens het formulier voor de bevestiging van de ouderlingen is het o.a. hun taak „naarstig toe te zien op de leering en den wandel der dienaren des Woords, teneinde alles tot stichting der kerk gericht moge worden en dat geen vreemde leer worde voorgesteld”. Het formulier verwijst naar Hand. 20 : 28, waar de apostel vermaant, naarstig wacht te houden tegen de wolven, die in de schaapskooi van Christus mochten komen. Slaan we deze tekst op dan lezen we dat Paulus de ouderlingen van de gemeente te Efeze vermaant, toe te zien op zichzelf en op de gehele kudde, „waarover de Heilige Geest u tot opzieners gesteld heeft, om de gemeente Gods te weiden, die Hij Zich door het bloed van Zijn Eigene verworven heeft”.

De **ouderlingen** hebben deze taak van de Heilige Geest ontvangen. Zij zijn **gesteld** tot opzieners over de gemeente.

Het wil mij voorkomen dat we daar goed acht op moeten geven.

Bij deze belangrijke zaak van leertucht moet naar mijn mening, demagogisch optreden zeer beslist geweerd worden. Het woord **demagogie** is samengesteld uit twee oorspronkelijk griekse woorden *demos* (volk) en *agoogé* (leiden en ergens naar toe brengen). De verbinding van deze twee woorden tot 't éne woord **demagoog** betekende **volksleider** en dan vaak in de ongunstige betekenis van **volksmennner**, de man, die het niet nauw neemt met de middelen om het volk in zijn greep, onder zijn leiding te krijgen en te stuwen in de richting waarin hij het graag wil zien gaan. In de griekse oudheid was zo'n demagoog iemand die met bedriegelijke leuzen werkte en die, het hinderde niet met welke middelen, speculeerde op de hartstochten van het volk. Wij kennen deze methodes uit onze tijd bij redenaars van politieke partijen, die niet kieskeurig zijn wanneer het er om gaat hun politieke tegenstander te treffen en zo mogelijk te verslaan.

Demagogie behoort reeds wat zijn **oorsprong** betreft, in de kerk niet thuis, evenmin als bijvoorbeeld eerloosheid, trouweloosheid, zedeloosheid en alle andere wereldse, vleselijke praktijken. Deze „kunst” of „vaardigheid”, deze manier-van-strijden voor de goede zaak moet in de gemeente van Christus contra-bande blijven. Het **doel heiligt de middelen niet**. Dat wil eigenlijk zeggen: wat ik me als doel gesteld heb, maakt niet alle middelen en methodes die ik kies, geoorloofd en de HEERE aangenaam. Als ik me als doel stel de kerk te beschermen tegen wolven, dan mag ik ter bereiking van dit doel niet denken: het steekt niet zo nauw wat mijn middelen en methodes aangaat; ik strijd immers voor een goed doel.

Wanneer wij bovengenoemde uitlatingen van

de schrijver in het Gezinsblad lezen vragen wij: moet op deze manier en met zulke middelen een leertucht-procedure tegen een van onze predikanten in de kerken op gang gebracht worden? We vragen: moet door een journalist in de krant, vóór dat door de kerkelijke vergadering, die competent en bevoegd tot oordelen is, vastgesteld is, dat ds Telder schuldig staat aan één van de genoemde dwalingen en zonden, de goede naam en ere van een dienaar des Woords besmeurd worden? Ja, terwijl de kerkelijke vergadering die bevoegd is, heeft uitgesproken dat ds Telder niet schuldig staat aan hetgeen hem ten laste wordt gelegd?

Wij vragen: moet in een dagblad de lezers worden voorgepraat, dat een dienaar des Woords een ketter en meinedige is — en dat terwijl de opzieners die door de Heilige Geest gesteld zijn om de gemeente te Breda te weiden en op de lering en de wandel van de dienaar des Woords opzicht te houden, verklaarden, dat zij hem niet schuldig bevonden? Is deze schrijver door de Heilige Geest aangesteld voor dit soort werk? Ik zou wel eens willen vragen: Waar? En wanneer? Waar is hij beroepen en met welk formulier is hij bevestigd in dit vermeende ambt?

Of is hier de figuur van de demagoog, die zich opwerpt om in de kerken een beweging op gang te brengen?

Ik ben mij bewust dat een kerkeraadsvergadering kan dwalen. Ik ben mij bewust dat de opzieners hoofd voor hoofd kunnen dwalen. Eveneens ben ik mij bewust dat een classicale vergadering kan dwalen.

Ik ben mij bewust dat niet alleen de kerkeraad van Breda, maar dat de kerkeraden van Bedum en Hoogeveen (die beschuldigingen hebben ingebracht bij de classicale vergadering) kunnen dwalen. Ook realiseer ik mij, dat beide laatstgenoemde kerkeraden een weg hebben bewandeld die in de Schrift, de Belijdenis en de Kerkenorde nergens wordt gewezen. Wanneer demagogie tegenover demagogie zou willen plaatsen, zou men op grond daarvan het volk kunnen gaan voorpraten en aanpraten, dat deze kerkeraden zich niet houden „aan Schrift en Belijdenis”.

Ten laatste ben ik me bewust dat ook een journalist kan dwalen, dat zelfs een journalist met een ervaring als deze schrijver, niet gevrijwaard is voor menselijke dwaling.

In het bovenstaande schreef ik **niet** over de dwalingen waarvan ds Telder door de schrijver in het Gezinsblad publiek wordt beschuldigd **op een wijze alsof deze dwalingen vaststaan**.

In dit laatste zit juist één van de „slechte”, demagogische trekjes. Schrijver **suggereert** z'n argeloze lezers, dat ds T. in strijd is met de belijdenis enz. Dat dit een feit is. En dit terwijl schrijver weet, dat de door de Heilige Geest over ds T. gestelde opzieners en de bevoegde kerkelijke vergadering, hebben gezegd: Wij vinden geen schuld; althans deze schuld waarvan hij beticht wordt, niet. Eerlijk zou zijn deze stand van zaken z'n lezers mee te delen.

Is het niet onze roeping, óók die van de schrijver in het Gezinsblad, niet lichtelijk en onverhoord te oordelen en te helpen veroordelen?

Leertucht is een ernstige zaak.

Een verantwoordelijke zaak.

Een heilige zaak.

Dit laatste omdat het **niet onze** zaak is.

Het is opdracht van de Here Jezus, het Hoofd van de kerk. Daarom moeten alle vleselijke, demagogische methoden in deze beslist en radicaal worden uitgebannen als zijnde niet in overeenstemming met de wil van de Here Jezus, als zijnde middelen, die niet passen bij het verkeer in het Huis Gods, dat is de gemeente des levenden Gods.

Ik ben blij met dit artikel.

Want ik betreur met hem, dat in het Geref. Gezinsblad deze wereldse polemiek wordt gevoerd. Deze polemiek draagt alle kenmerken, ik schreef het reeds eerder, van de polemiek waarmee Prof. H. H. Kuyper en Prof. Hepp in de dertiger jaren ons kwelden en het kerkelijk leven vergiftigden. Het is een polemiek die de kenmerken van waarlijk christelijke polemiek mist.

Namelijk:

het recht doen aan de man die men bestrijdt; het zeer zorgvuldig overwegen en precies weergeven van wat de tegenstander zegt; het hem geen consequenties in de schoenen schuiven die hij verfoeit; het positief bevorderen van zijn eer en goede naam;

het proberen door een helder en liefdevol betoog de broeders voor zijn inzichten te winnen.

Wij betreuren het méér dan wij kunnen zeggen dat het Geref. Gezinsblad deze slechte polemiek onder ons importeert.

We hoopten dat we, als een eerste vrucht van de vrijmaking, juist daarvan eindelijk eens verlost zouden zijn.

Wij zouden het Gezinsblad dringend willen verzoeken zich niet meer door dit geschrijf te bezoedelen.

Het tweede artikel dat we hier overnemen is er een van ds B. Jongeling. Hij zette er boven: Ds Telder. Het luidde als volgt:

ken. Frankrijk had wel hard een grondige vernieuwing nodig van zijn regeringssysteem. Maar nadat De Gaulle als voorlopig leider en daarna als eerste naoorlogse premier tevergeefs met dit probleem had geworsteld, begon in 1946 de oude vertrouwde vertoning van elkaar afwisselende premiers, elk met een nieuwe regeringscombinatie, een nieuw program en een nieuwe strijd tegen het parlement.

Elk ook met de oude moeilijkheden. Samenstelling van de nieuwe grondwet, kieswetten, stakingen, bezuiniging, belasting — het is maar een kleine greep uit de lange lijst van kwesties, waarover de drie en twintig premiers achtereenvolgens struikelden. Wat moesten deze regeringen aan met de Franse Unie? De meeste hadden niet eens tijd van leven om zich er mee bezig te houden. Het komt wel vaker voor, dat binnenlandse partijtwisten de buitenlandse politiek verlammen, maar er is geen sprekender voorbeeld dan Frankrijk.

En intussen brokkelde het Imperium af. vroegere Frans Indo-China, opgedeeld in drie staten: Laos, Cambodja en Vietnam. Alle drie onafhankelijk en lid van de Franse Unie — dat was de theorie. De praktijk was, dat het Franse leger in die gebieden een hopeloze strijd voerde tegen de nationalistisch-communistische Vietminh. En terwijl het moederland delibereerde over de vraag, wat er nu precies met het voormalige koloniale gebied moest gebeuren, verloor het leger steeds meer terrein met als dramatisch eindpunt de strijd om Dien Bien Phoe. Deze débacle bracht de Franse premier Mendes France er toe de knoop radicaal door te hakken. In 1954 gaf Frankrijk het Noorden van Vietnam op, wat, naar later bleek, het verlies van vrijwel alle Franse invloed in de drie resterende staten met zich mee bracht.

Al die tijd was het in Noord-Afrika al onrustig geweest en de Fransen probeerden het nu eens met administratieve hervormingen en vergaande concessies, dan weer met de harde hand. De ene regering verbood de nationalistische bewegingen en verbande de Sultan van Marokko, de volgende — in dit geval de regering Faure — haalde dezelfde Sultan weer terug en beloofde onafhankelijkheid. Het is dus in zekere zin een grillige speling van het parlementaire lot, dat Tunis en Marokko in 1956 betrekkelijk gemakkelijk onafhankelijkheid kregen en Algerije niet.

Waarom niet? Dat is tot op heden een vraag, waarop tal van antwoorden gegeven worden, maar niemand weet het met absolute zekerheid te zeggen. Op sommige factoren wees ik een vorige keer al. We kunnen er bij voegen, dat de Franse regeringen een nieuwe amputatie van het toch al zo geslonken rijk niet aan het publiek durfden te verkopen. Er valt te wijzen op de ontdekking van de bodemschatten in de Sahara, die het beeld ineens ingrijpend wijzigden. Verder was het de vraag, hoe het moest met al die kolonisten, die het departement Algerije als hun deel van Frankrijk beschouwden. Zou er een bloedig conflict ontstaan met de Moslimbevolking? De grote bedragen, die Frankrijk in Algerije had gestoken, speelde een rol. Maar er was vooral het leger, dat sinds 1940 niet anders had gedaan dan capituleren en nu eindelijk eens wilde winnen.

Wat van die verklaringen waar zij, de strijd begon en ze werd met toenemende wreedheid gevoerd. Door de ene regering met overtuiging gesteund, door de andere met aarzeling. Want hoe langer de strijd duurde, des te duidelijker bleek, dat het Front de la Libération National zelfs door een half miljoen Franse soldaten niet was uit te roeien. Ondanks de ontzettende verliezen — men schat, dat er zo ongeveer 200.000 Algerijnen omgekomen zijn — konden de Fransen hun tegenstanders niet definitief verslaan; zelfs niet toen de grenzen van Marokko en Tunis met elektrische versperringen waren afgesloten. En bij de Franse regeringen begon de twijfel te groeien aan de zin van deze strijd. Voor de regeringen van Bourges-Manoury en Gaillard werd Algerije al een levensgroot probleem. En naarmate de regeringen meer begonnen te weifelen, begon het leger de regeringen meer te wantrouwen. Wat een probleem was geweest, werd onder de laatste premier Pflimlin een crisis, toen in mei 1958 de troepen het vertrouwen in Parijs opzeden en de man naar voren haalden die ze vertrouwden. Ten onrechte, zoals we nu weten. 22 januari.

H. Smit.

Er is de laatste tijd enige deining geweest rondom het boek van ds Telder: *Sterven...* en dan? Er is hier en daar in nogal scherpe bewoordingen gezegd, dat ds Telder afweek van Schrift en belijdenis, dat hij ontrouw was aan afgelegde beloften ten aanzien van de leer der Kerk. Een paar kerkeraden hebben zich zelfs officieel gewend tot de kerkeraad van Breda om hun bezwaren in te brengen, en vervolgens, toen deze kerkeraad hen niet bevredigde, tot de classis Noord-Brabant/Limburg.

Deze classis (van 6 september, 18 oktober en 6 december) heeft met betrekking tot deze zaak uitgesproken, na nauwkeurig kennis genomen te hebben van de bezwaarschriften en van het gevoelen van ds Telder, van oordeel te zijn, dat ds Telder er steeds blijk van heeft gegeven de belijdenis te willen lezen en verklaren in het licht van haar ontstaanstijd, niet in het licht van de bedoeling van de opsteller, noch overeenkomstig de theologie van die tijd, maar in overeenstemming met en naar de zin der Schrift (hier wordt verwezen naar ds Francke in Referatenbundel Congres van Gereformeerden 1948, blz. 101, waaruit deze zinsede vrijwel letterlijk is overgenomen). De classis zegt voorts, dat haar gebleken is, dat de ambtsdragers te Breda niet afwijken van de Christelijke belijdenis van de wederopstanding des vleses (H. Cat. Zondag 22), het laatste oordeel (Art. 37 Ned. Geloofsbelijdenis), en de volharding der heiligen (Dordtse Leerregels V), met welke geloofsartikelen ds Telder volgens de appellerende Kerken in strijd komt. Dan stelt de classis met vreugde vast, dat ds Telder en zijn medeambtsbroeders geen valse leer verkondigen en van het Evangelie van genade en verzoening door Jezus Christus niet afwijken en Gods Woord in alles willen bewaren, zonder daarvan ook maar het minst af te doen; voorts dat zij van harte belijden dat wij, hetzij wij leven, hetzij wij sterven, des Heeren zijn (Romeinen 14 : 8), zodat er geen „ernstige redenen van nadenken” zijn, waarom de classis van zijn (lees: haar) recht tot examinatie gebruik zou maken. Dit nog temeer, daar het gevoelen van ds Telder voldoende bekend is uit zijn boek, terwijl ds Telder ter classisvergadering en kerkvisitatie steeds bereid bleek van zijn gevoelen rekenschap te geven, ook zonder geciteerd te zijn. De classis is tenslotte van oordeel, dat de oplossing van de gerezen meningsverschillen niet gezocht moet worden in een kerkelijke procedure, waarbij de meerdere vergaderingen voortijdig genoopt zouden worden een leeruitspraak te doen, maar in een volhardend pogen elkander te overtuigen vanuit de Heilige Schrift aler men tot zulk een uitspraak zou geraken.

Aldus de classis. Ik voor mij ben blij met deze uitspraak. Het kan bekend zijn, dat ik het niet in alle opzichten met ds Telder's boek eens ben, dat ik bepaalde Schriftplaatsen anders meen te moeten verstaan dan hij doet, en in bepaalde consequenties, die ds Telder trekt, niet met hem meega. Zie hiervoor mijn bespreking van het door L. Roorda geschreven boekje contra ds Telder, in *Opbouw*, 20 en 27 oktober 1961. Maar het kan ieder duidelijk zijn, dat ds Telder erop uit is om te vragen: wat zegt de Schrift? en dat hij heidens gedachtengoed, ingeslopen in het denken der Christenen, ook in het lezen van de Schrift, signaleert. Daarom moet geen ketterjacht tegen ds Telder geopend worden, en moeten we inderdaad, zoals de classis zegt, zoeken elkander te overtuigen uit de Schriften.

Ds Telder heeft met ingang van 1 januari 1962 emeritaat verkregen. De achttende januari hoopt hij 65 jaar te worden. De bezwaren van de klimmende leeftijd en van gezondheid en krachten hebben hem ertoe gebracht ontheffing van de ambtelijke werkzaamheden te verzoeken. Al zal hij nog niet stil gaan zitten, hij gaat nu toch een zekere rust genieten, en dat mag zijn een *otium cum dignitate* (rust met waardigheid, welverdiende rust). Ds Telder is geen dominee Doorsnee. Hij heeft een eigen plaats in ons kerkelijk leven. Menigmaal heeft hij over allerlei vraagstukken, die in het kerkelijk leven zich voordeden, een eigen geluid laten horen, een geluid, dat soms eerst wel wat vreemd klonk voor menigeen, maar waarvan toch later vaak gezegd moest worden, dat het zuiver was.

In de kerkelijke strijd van de veertiger jaren heeft ds Telder met de gemeente van Breda óók een eigen plaats gehad. Ds Telder heeft met de getrouwen zich ernstig verzet tegen de synodale hiërarchie, die de kerk was ingeslopen, en reeds vroeg was de kerk van Breda vrijgemaakt. Het ging daar niet precies eender als op vele andere plaatsen. Het was daar niet: we zijn het niet eens met de leeruitspraken en met de tuchtmaatregelen, en nu maken we ons daarvan vrij. Ds Telder heeft zich vrijgemaakt van de tegen hem getroffen tuchtmaatregelen, die genomen waren wegens zijn strijd tegen de diepere **achtergronden**, welke voerden tot leeruitspraken enz. Ds Telder ontdekte vroeger dan menig ander de *Woordverlating*, die ingedrongen was, en zijn strijd is aldoor geweest: terug naar de Schriften, terug naar het levende Woord Gods, óók met betrekking tot het spreken van de Schrift over het verbond, over gave en roeping, over zegen en dreiging, over afval en volharding, en over de regering van de kerk door Christus alleen, en door de door Hem geroepen plaatselijke opzieners onder Hem als enige bisschop. Het kan

zijn, dat men het op één of ander punt met ds Telder niet eens is, een door hem getrokken conclusie verwerpt. Ds Telder zelf zal de laatste zijn om dat euvel te duiden. Hij weet ook zijn gedachte te wijzigen, wanneer hij tot ander inzicht komt. In bovengenoemde bespreking heb ik erop gewezen, dat ds Telder van een door hem in zijn boek besproken tekst later een andere exegese gaf. Dat is toch niet erg! En zo kan het dus ook gebeuren, dat een ánder een bepaald Schriftwoord anders verstaat. Wij kennen ten dele! Om zijn arbeid, die steeds stond in het teken van: Terug naar het Woord Gods, moge ds Telder als voorganger gedacht worden.

Vaak worden zulke dingen pas gezegd wanneer iemand begraven wordt. Ds Telder moge dit lezen, terwijl hij nog in het land der levenden is.

Ook dit artikel nemen we met instemming over.

Laat men ds Telder's mening bestrijden. Dat is uitstekend. Behalve Ds Jongeling deed ook Prof. Jager dat reeds in *Opbouw*. Laat men de Schrift op het punt in kwestie onderzoeken. Dat brengt ons verder. Ik denk b.v. aan de voortreffelijke en voorname artikelen die Ds G. Janssen van Amsterdam over deze zaak publiceerde. In zijn artikelen straalt een christelijke geest die weldadig aandoet.

Hoe langer ik over deze zaak nadenk hoe meer deze polemiek mij drukt en schokt. Het gaat hier om een dienaar des Woords, die ongeveer veertig jaar met voorbeeldige trouw de kerk aan Christus heeft gediend. Wiens ernstig zich beijveren om in alles naar de Schrift te leven aan ieder bekend kan zijn. Die een herder was die zichzelf niet zocht. Het gaat hier in deze om ernstige dingen. Want het gaat om niets minder dan om de vraag **of onze kerken inderdaad kerken zullen zijn die leven uit het Woord van God**. Laat ik een paar fundamentele uitspraken der Schrift noemen die hier in geding zijn. Eerst Zacharia 7. Daar verwijt de Here zijn volk dat het niet leefde naar het woord dat hij reeds van overoude tijden aan zijn volk voorhield. Namelijk: **Spreekt eerlijk recht en bewijst elkander liefde en barmhartigheid**.

Omdat zijn volk dit woord niet in praktijk bracht kwam de toorn des Heren over zijn volk.

Daarom hoorde Hij niet naar hen. Daarom dreef Hij het als door een stormwind naar allerlei vreemde volken de ballingschap in. En achter hen maakte Hij het land tot een woestenis zodat niemand er meer naar keek. Het andere woord dat ik bedoel is een woord van Paulus. Een uit zijn brief aan de Colossenzen. Dit: **Doet daar aan, als Gods geliefde uitverkorenen, tedere ontferming, goedheid, deemoed, zachtheid en geduld. Verdraagt elkander en vergeeft elkander, als de een tegen de ander een grief heeft!** Het gaat hierin om het leven naar Gods Woord.

In de artikelen die ik in ons blad over Van den Bergh schreef kan men lezen, met hoe grote ernst deze er op wees op dat juist in het niet leven naar woorden als de genoemde de deformatie van de kerk zich openbaart.

Als deze polemiek in onze kerken voort gaat zijn we volop in een **deformatie** ondanks alles wat er over doorgaande reformatie wordt gezegd.

En dan kunnen we er zeker van zijn dat God ook onze kerken zal wegstormen in zijn toorn.

Juist en vooral omdat Hij in de dagen der vrijmaking zoveel bemoeienis met ons had. Want van hen aan wie Hij veel gaf, vraagt Hij ook des te meer.

Leven in een belegerde stad

In de Kerkbode van de Gereformeerde Kerken in de provincie Noord-Holland schrijft o.a. Ds K. Doornbos. Ik grijp altijd direct naar zijn artikelen. Ik zou de inhoud daarvan willen typeren als: **Schriftuurlijke wijsheid omtrent het leven der kerk**. Als we niet week in week uit met ruimtetekort hadden te kampen zouden al verscheidene artikelen van Ds Doornbos in *Opbouw* zijn afgedrukt. Deze week publiceerde hij een bijzonder fijn stuk. Ik neem het hier graag over. Het gaat over „Leven in een belegerde stad”.

De heilige schrift waarschuwt ons meermalen dat zij die in Christus geloven, leven als in een belegerde stad zolang zij in dit leven zijn. Ik wil slechts op een paar uitspraken van de schrift wijzen. In Jesaja 1 : 8 lezen we: „En de dochter Sions is overgebleven als een hutje in de wijngaard, als een nachthutje in de komkommerhof, als een belegerde stad”. In Zacharia 14 : 2 lezen we: „Ik zal alle heidenen tegen Jeruzalem ten strijde verzamelen en de stad zal ingenomen worden, en de helft der stad zal uitgaan in de gevangenis, maar het overige des volks zal uit de stad niet uitgevoerd worden”. Dat is half om half, als in de gelijkens van de wijze en dwaze maagden. We lezen in Hand. 4 : 27: „Want in waarheid zijn vergaderd tegen uw heilig Kind Jezus, welke Gij gezalft hebt, beide Herodes en

Pontius Pilatus, met de heidenen en de volken Israëls”. Al zijn de woorden daar anders, de zaak is dezelfde, heiden en jood en al wat machtig is bij jood en heiden tegen de stad Gods.

De gelovigen kunnen alles beleven wat men in een belegerde stad beleeft.

In een belegerde stad is het nodig dat iedereen het hoofd koel houdt. Maar er is nog nooit 'n belegerde stad geweest waarin iedereen het hoofd koel heeft gehouden. Altijd is het zo dat velen al van streek zijn wanneer de vijand nog maar heel uit de verte nadert. Zij hebben voor de verdediging van de stad weinig waarde.

Ook onder ons houdt lang niet iedereen het hoofd koel. Er zijn er die al zenuwachtig worden wanneer ze de naam van Barth maar horen.

In een belegerde stad zijn er die alle aandacht gespannen hebben op de vijand, en niet zien hoe de stad er uitziet en hoe het met de burgers gesteld is. Ze weten van de vijand alles. En dat is goed en nodig. Wie een vijand wil verslaan moet hem kennen en weten hoe sterk zijn legermacht is en met welke wapenen hij komt. Maar al die kennis aangaande de vijand is voor een belegerde stad van geen waarde indien het met de stad zelf en wat daarin is niet in orde is. Zijn de grachten dichtgegroeid? Zijn de wallen ingezakt? Zijn er scheuren in de muren? Welke wapenen zijn er in de stad en hoeveel? Hoe groot is het garnizoen? Zijn er levensmiddelen in de stad? Zijn alle weerbare mannen geoefend in de wapenhandel? Zijn de burgers bereid om hun leven in te zetten voor het behoud van de stad? Wat baat alle kennis van de vijand indien het met deze dingen niet in orde is? Jeruzalem is al vaak genomen omdat zijn burgers wel ingelicht werden over de vijand maar niet geoefend werden in de wapenhandel en niet leerden grachten, muren en wat er meer verzorgd moet worden te verzorgen. Neem eens de moeite om een weinig kennis te nemen van wat onze ouders en grootouders aangeprezen werd als onmisbare lectuur voor de goede strijd. Ik heb eens iemand horen zeggen: „Uit de vier delen dogmatiek van Bavinck kan men alle dwalingen leren kennen en ook nog iets aangaande de waarheid”. En Bavincks dogmatiek is lang het slechtste niet van wat er verschenen is. Met wat er verschenen is met betrekking tot staat en maatschappij was het evenzo. Eerst tegen het ultramontanisme, waarmee men alles wat Rooms was bedoelde, totdat men aan een coalitie begon te denken en toen „stoelden” zo maar de Rooms en „met ons op dezelfde wortel des geloofs”, en dat vonden onze burgers van onze belegerde stad ook goed.

Eerst tegen de liberalen, de aartsvijanden van de christelijke school, tot na de eerste wereldoorlog toen onze mannen vrienden met de liberalen werden, en dat vonden onze burgers ook goed. En dat ze zowel het een als het ander goed vonden was een teken dat ze de grachten lieten dichtgroeien, en de wallen verzakken, en de muren scheuren, en zich niet oefenden in de wapenhandel, en niet bereid waren hun leven in te zetten voor het behoud van de stad. Geen wonder dat in de veertiger jaren een kleine groep bij verrassing zich van de heerschappij in Jeruzalem meester kon maken.

In een belegerde stad moet iedereen het hoofd koel houden. Dat doet niet iedereen. Ik heb al gezegd dat sommigen het hoofd al verliezen wanneer de vijand in de verte nadert. Dan zijn ze al bang. Het tegendeel komt ook voor. Er zijn er die niet bang zijn maar wel **onbesuisd**. Ze slaan er dapper op los, maar zien niet waar de slagen vallen. Ondanks hun heldenmoed heeft de verdediging van de stad aan hen niets. Ze doen meer kwaad dan goed. Bij een onbesuisde uitval uit de stad is er meer kans dat men de vijand gelegenheid geeft om binnen te komen dan dat men de vijand afbreuk doet. Dat verschijnsel komt in onze belegerde stad veel voor. Ik heb in de laatste jaren nog al eens het woord profetisch gehoord en ook nog al eens de klacht dat de strijd van sommigen zo weinig profetisch was. Ik heb daarbij meermalen gedacht: „Profetisch betekent onder ons hetzelfde als onbesuisd”. Ik heb al meer dan een van die „profetische” naturen zien overlopen naar hen die ze kort te voren nog zo „profetisch” hadden bestreden.

In een belegerde stad komt najver voor. Lees maar eens de beschrijving van een beleg. Daar zijn er die streven naar roem en daarbij dingen naar een plaats waarvoor ze niet **bekwaam** zijn. En de burgers hebben helden van wie ze geen kwaad willen horen en die ze blindelings volgen. Dat komt ook voor in het belegerde Jeruzalem. Johannes spreekt reeds van Diotrefes die er naar streefde om de eerste te zijn en daarbij middelen gebruikte die de toets van het evangelie niet kunnen doorstaan. Dr Rullmann zegt van Van Velzen, een van de vaders van de Afscheiding: „Hij was onverzettelijk, doordrijvend, heerszuchtig”. Rullmann heeft dat ongehinderd mogen zeggen want hij zei het ruim dertig jaren na de dood van Van Velzen. Indien Rullmann dat zestig jaar eerder had gezegd, toen Van Velzen nog op zijn hoogtepunt stond, ik betwijfel of men dan de stoutmoedige spreker met rust zou hebben gelaten. Elk geslacht heeft zijn eigen goden en wil van zijn goden geen kwaad horen. Elk nieuw geslacht heeft zijn nieuwe goden en dan hebben de goden van het geslacht dat vooraf is gegaan weer afgedaan. Van de goden van het geslacht dat heengegaan is mag ieder zeggen wat hij wil,

maar niemand mag ráken aan de goden die op het ogenblik in ere zijn. Maar afgoderen met personen en instellingen is niet bevorderlijk aan de verdediging van het belegerde Jeruzalem.

In welke belegerde stad is geen twist uitgebroken onder de burgers? En hoe wordt er in het belegerde Jeruzalem getwist!

„Men zou er uit weglopen”, denkt deze en gene, moe van het aanhoren van de twist en van het zien van alles wat er niet moest zijn.

Maar waar dan heen? Buiten is de vijand en de overloper is verloren. Wie de Here lief heeft loopt uit des Heren Jeruzalem niet weg. En ook vindt hij binnen de muren van het belegerde Jeruzalem trouwe medestrijders. En de Here strijdt ook. De Here strijdt aan de zijde van hen die strijden naar het Woord des Heren, met liefde in het hart voor God en zijn Christus, en voor de stad Gods. „In dit alles zijn we meer dan overwinnaars”.

Ik voeg hier niets aan toe.

Ik hoop dat alle lezers van „Opbouw” het lezen en herlezen. En dat onze kerken al meer naar deze wijsheid gaan leven.

Als de kerk levend uit het geloof in Jezus Christus in eigen leven de dagelijkse zonden door Gods genade overwint héeft ze de wereld reeds overwonnen!

C. V.

KERKNIEUWS

Beroepen te Pijnacker: C. Bakker van Twijzel.

Theologische Hogeschool. Geslaagd voor het propaedeutisch-examen de Heer P. Dekker, Maaslaan 13, Groningen.

J. P. Moerkoert. De kerken in het classicaal ressort van Arnhem in vergadering bijeen op 10 jan. j.l. behandelden een verzoek van de Kerk van Apeldoorn i.v.m. het verzoek van br J. P. Moerkoert om in ordelijke weg beroepbaar gesteld te worden in de Geref. Kerken in Nederland.

Twee deputaten ad art. 49 K.O. waren aanwezig.

Na brede bespreking besloot de classis: „De classis Arnhem, gehoord het verzoek van br Moerkoert om te komen tot een ordelijke beroepbaarstelling, overwegende dat de classis niet voldoende licht heeft om in dezen tot een uitspraak te komen, besluit: a. het verzoek van br Moerkoert terug te wijzen naar de Kerken; b. de Kerk van Apeldoorn te vragen deze zaak opnieuw te bezien”.

Soemba-zending. De kerkeraad van de Geref. Kerk te Zwolle besloot een conferentie van de met Zwolle samenwerkende kerken bijeen te roepen op donderdag 8 februari a.s. des morgens om tien uur in de Plantagekerk te Zwolle.

De financiële stukken zullen worden besproken en ook zal gesproken worden over een eventuele beëindiging van de samenwerking in het zendingswerk op Oost-Soemba/Savoe.

Een quotum zal worden vastgesteld, waartoe de samenwerkende kerken zich verplichten zullen voor de komende tijd.

Ook staat op het agendum een voorstel van één der samenwerkende kerken een commissie te benoemen die de toekomstmogelijkheden van eventueel nieuw zendingswerk onder het oog zal zien.

Ex-priester werd kerklid. De kerkeraad van de Geref. kerk van Enschede-N. ontving een brief van de heer J. v. d. Velde uit Nieuw-Guinea, waarin deze ex-priester vraagt tot de Geref. kerk te worden toegelaten en waarin hij de kerkeraad bedankt voor alles wat voor hem gedaan is.

De kerkeraad nam maatregelen om hiertoe te geraken en verzocht ds Drost naar Hollandia te gaan om dit te bewerkstelligen.

Deputaatschap inzake „Soemba”. Gemachtigd door de generale synode, vergaderd te Assen 1961, benoemde het (voormalig) moderamen een vijftal broeders als deputaten voor eventuele steunverlening aan de Vrijgemaakte Kerken van Oost-Soemba c.a. en ter beoordeling van een schrijven van de kerkeraad van Zwolle betreffende „beëindiging van het zendingswerk op Soemba”.

Ds P. K. Keizer en Drs D. Deddens hebben zich echter tot hun spijt genoodzaakt gezien, onthefing te verzoeken van hun benoeming in dit deputaatschap.

Overeenkomstig zijn opdracht heeft het (voormalig) moderamen in een en ander voorzien.

Als primi-deputaten zullen thans optreden Ds W. de Graaff en Drs B. Jongeling.

Ds G. Zomer zal zich als secundus beschikbaar houden.

Curaçao. Zoals reeds eerder werd bericht verzocht de Kerk te Curaçao financiële steun aan de classis 's-Gravenhage ten einde te komen tot het beroepen van een eigen predikant, niet alleen voor het werk in eigen gemeente, maar vooral ook met het oog op aan te vangen zendingswerk onder de inheemse bevolking van het eiland.

De gemeente telt 70 zielen. Voor dit doel is f 36.000,— nodig. De gemeente kan hiervan

16 mille voor haar rekening nemen, terwijl dan de resterende f 20.000,— uit de Nederlandse zusterkerken zouden moeten komen.

De classis besloot twee collecten voor Curaçao van de eigen Kerken te vragen en voorts Curaçao te adviseren voor het resterende bedrag één collecte aan de overige Nederlandse zusterkerken te vragen, terwijl de classis harerzijds gaarne een hartelijke aanbeveling aan laatstgenoemde aanvraag toe wil voegen.

Adressen. Hoek (Z.-Vl.): J. A. Roose, G 9, Hoek (Z.-Vl.), tel. 01154-281; **Axel:** J. J. de Ridder, Pironstr. 34, tel. 801; **Suameer:** J. Lijklema, Ielke Boonstralaan 3, Garijp, tel. 05117-325; **Terneuzen:** J. Scheele, Wilhelminaplantsoen 13; **Zoutespui:** M. Brandes, D 27, Zoutespui, Terneuzen; **Stadskanaal:** J. B. H. de Vries, Prinsessestraat 2, Stadskanaal; **Pijnacker:** L. de Vries, Nieuwkoopweg 37, Nootdorp, tel. 01731-286; **Bergschenhoek:** K. v. d. Kaaden, Julianalaan 74, Bergschenhoek; **Hasselt:** R. Bult, Hasselterweg 2, post Rouveen, tel. 05226-245; **Hoorn (N.-H.):** H. Knol, Prins Hendrikstraat 16; **Overschild:** H. Blaauw, Meerweg 24, Overschild, tel. 05966-275; **Oosterwolde:** Joh. v.d. Meulen, Buttinga 129, Oosterwold (Fr.); **Haarlem:** G. J. Bosker, Fr. Netscherstraat 2, Haarlem; **Siegerswoude-Frieschepalen:** J. de Groot, Vaart Z.Z., no 35, Ureterp; **Vollenhove-Cadoelen:** J. van Eerde, Heetveld 8, Vollenhove; **Kommerzjil:** Adres Kerkeraad: E. v. d. Molen, Dijkstraat 11, Kommerzjil.

NAAR EEN EIGEN TEHUIS....

met de Friese ouderlingen

Op de Conferentie van deze broeders, welke onlangs te Leeuwarden werd gehouden kregen wij ruimschoots de gelegenheid te spreken over het werk van de Stichting en de noodzaak van een eigen tehuis. Het was een goede vergadering. En het slot? Op voorstel van één der aanwezigen sprak de conferentie uit, dat het streven van de Stichting om tot een eigen kindertehuis te komen kan rekenen op de instemming en medewerking van alle Friese kerken.

Met grote dankbaarheid hebben wij afscheid genomen van de broeders. Van enkele deelnemers mochten wij een gift ontvangen. Voor wat de kerken aangaat zijn wij vol goede verwachtingen.

op een sectievergadering.

Wat een sectievergadering is? In Groningen spreekt men van een kluft; elders van een wijk of kwartier. Welnu wij waren op zo'n vergadering aanwezig. Hebben er geen woord gezegd. Aan het einde ervan werd een „cadeau” aangeboden. Ieder van de aanwezigen zou het hem of haar aangeboden kopje koffie betalen. Niet om de kerkekas te versterken, doch voor het tehuis. U zult begrijpen, dat wij met een warm gevoel van erkentelijkheid het „kopje koffie” in ontvangst hebben genomen, want het vormde f 43.60.

Deze dank is er temeer omdat wij weten dat jaarlijks grote bedragen moeten worden opgebracht voor kerkbouw en men voor de arbeid der Stichting ongeveer f 0,85 per ziel per jaar bijdraagt, terwijl men voor het tehuis evenmin achterblijft.

waarvoor wij verhalen

*dat de eerste bijdrage werd ontvangen als antwoord op de oproep van de Gereformeerde Dagkalender: „Een goed woord voor een goede zaak”.

dat de Gereformeerde Jeugdcentrale te Drachten op de door haar belegde nieuwjaarsavond een bedrag bijeen bracht van f 148,43. Jongens en meisjes van Drachten: onze zeer hartelijke dank;

dat via br Oosterheerd te Ulrum de opbrengst werd ontvangen van de collecte gehouden tijdens het kinderkerstfeest, groot f 25.08. Wat moeten wij hierop zeggen? Wij waren er even stil van;

dat de kring Twente van Gereformeerde Vrouwenverenigingen ook een collecte hield: opbrengst f 20,45, terwijl de vrouwenvereniging „Zoek Mij en leef” te Hattem f 40,— stuurde;

dat er weer verschillende zonen en dochters geboren werden, „broertjes en zusjes van Sybren Foekes” met even dankbare ouders als de zijne. Ook zij zorgden voor vele nieuwe stenen;

dat... Laten wij het voor ditmaal hierbij laten, doch er zou nog meer te melden zijn.

„Waarom noemt U het geen zegen”?

zo vroeg een broeder, toen wij hem vertelden over de voorspoedige ontwikkeling van de laatste maanden. Wij begrepen hem en willen daarom ook op deze plaats uitspreken: Er is veel zegen, welke ons vervult met dankbare verwondering.

Verantwoording tot 17 januari 1962

Ontvangen van kerken f 135.569,75
Ontvangen van particulieren f 25.580,91

Totaal f 161.150,66

In 1962 is ontvangen een bedrag van f 6.592,63. Bijdragen kunnen worden gestort op postrekening nr 52325 t.n.v. „Stichting Gereformeerde Kinderbescherming” te Utrecht.

Attentie,
leden van de persvereniging Opbouw
Geeft uw adreswijziging op bij het adres
secr.-penningm.:
Van Lijnden van Sandenburglaan 16, Utrecht.

CORRESPONDENTIE

over „de procedure cand. J. C. JANSE
in het jaar 1944”

Niet genoemd en niet verdisconteerd is, dat ik te horen kreeg, dat ik mij aan de Toelichting op de synodeuitspraken zou hebben te houden, (ds Krijger) en dat de classis niet tevreden bleek met mijn aanvankelijke toezegging de poging te willen doen de „nieuwe belijdenis” van 1948 naar de Schriften uit te leggen.

Overweging b van het rapport „dat cand. Janse daarbij blijk gaf geen instemming te willen betuigen met de leeruitspraken van 1942, speciaal enz.” brengt niet in rekening, dat ik wel de leer des verbonds van de Heilige Schriften tenvolle aanvaardde en beloofde daarvan te spreken, waarschuwend, vermanend, bestraffend, vertroostend al naar het nodig was,

doch dat ik weigerde te treden in de schoolse dilemma's, die het spreken der synode, vooral blijkens de Toelichting, kenmerkte, en weigerde te aanvaarden een leergezag van de synode boven de Schrift.

Immers, wie het besluit der synode aangaande genadeverbond en zelfonderzoek niet naar de Schriften, maar naar het theologisme van het besluit en de toelichting lezen moet en „naar het oordeel der liefde de ten avondmaal toegelaten leden voor wedergeboren heeft te beschouwen en te behandelen” (vgl. besluit Utrecht 1942 inz. genadeverb. a. 4e), die wordt gedwongen anders te spreken dan de Heilige Schrift.

Daar immers, dragen allen de naam van kerkleden, gelovigen, broeders, kinderen Gods, en worden door het Woord zo aangesproken. Maar bij gelegenheid worden zij ook als zodanig vermaand tot bekering, tot oordeel onder Gods Woord, ja tot veroordeling als valse kinderen aangesproken. Er wordt gesproken van „degenen”, die de Here die hen gekocht heeft, verloochenen” (2 Petr. 2 : 1). En Paulus spreekt in de praktijk van de broeders als van degenen, „voor wie Christus gestorven is”, terwijl hij tegelijkertijd in de praktijk vermaant, hen niet in het verderf te storten (Rom. 14 : 15, 1 Cor. 8 : 11), waarmee de apostel geen theologische antinomie invoert, maar op profetisch-Schriftuurlijke wijze spreekt over de wandel in het verbond, waarin met de vastheid der beloften en de ernst der verantwoordelijkheid mag gerekend en moet gerekend worden. De apostel redeneert daar allerminst vanuit een theologisch verkiezingsgegeven, zoals de synode dat doet.

Toen ik beloofde, naar de Schriften te zullen spreken, en zelfs nog poogde de synode besluiten van 1942 vanuit de Schriften te lezen, vond de classis Klundert dat niet voldoende, maar eiste algehele instemming met de besluiten in genoemde geest en onderwerping aan het leergezag der synode.

Hiermee heeft de classis Klundert van 28 juni 1944 in feite zelf te kennen gegeven, dat de synode besluiten naar haar oordeel anders spreken dan de Heilige Schrift

Immers, terwijl mijn verklaring en belijden op de classis op geen enkele wijze werd weerlegd of tegengesproken, verklaarde de classis mij, op straffe van onthouding van preekconsent, verplicht, mij aan de synodebesluiten te onderwerpen. Terwijl de classis toch anders — indien zij overtuigd was, voor haar deel, van overeenstemming van Schrift en synodebesluit — ongetwijfeld met mijn belofte van instemming met de drie formulieren van enigheid (zoals trouwens tevoren in de Gereformeerde Kerken te doen gebruikelijk was) genoegen zou hebben genomen.

Door dat niet te doen stelde de classis Klundert het leergezag van de synode boven de Schrift. Zij weigerde een met goed gevolg geëxamineerd candidaat in de theologie, die uitdrukkelijk verklaarde, onder verwijzing naar Rom. 14, Joh. 3, het Woord Gods te zullen verkondigen, in overeenstemming met de belijdenis der kerk in de drie formulieren van enigheid, het preekconsent te verlenen.

De classis week daarin zelf af van hetgeen de kerk belijdt in art. 7 en 29 en 32 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis — zij schreef de synode en haar ordinantiën meer macht en autoriteit toe dan het Woord Gods en bond en dwong daarmee de consciëntie op schoon-schijnende manier, n.l. onder het mom van „belijdenis”-handhaving.

Drukkerij Steenbergen

ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk